ناڵە حەسەن

شیعر و چەمکەکانی ئیرۆس و ساناتۆس و ئەبەدییەت

چاپی یەکەم
2017

شیعر و چەمکەکانی ئیرۆس و ساناتۆس و ئەبەدییەت

ناڵە حەسەن

- ناوی کتێب: شیعر و چەمکەکانی ئیرۆس و ساناتۆس و ئەبەدییەت
- بابەت: لێکۆڵینەوی ئەدەبی
- نووسەر: ناڵە حەسەن
- پیتچنین و هەڵەچنی: نووسەر
- نەخشەسازی ناوەرۆك و بەرگ: جەوهەر فەتاح عەبدوڵڵا
- چاپ: ٢٠١٧

ناوەرۆک

- دەسپێک -- 5
- پەیوەندی خۆی لەگەڵ شیعر ---------------------------------- 6
-شیعر و چەمکەکانی ئیرۆس و ساناتۆس و ئەبەدییەت ---------- 12
-زمان و ستایل شیعری پۆستمۆدێرنی -------------------------- 18
-شیعر و یادەوەری --- 28
-شیعر و پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان ------------------------- 33
-شیعر و ڕۆمانسییەت -- 39
-پەیوەندی خۆی لەگەڵ ئەوی شاعیر ------------------------ 43
-مردن و کۆتایی --- 55

خوێندنەوەیەک بۆ کتێبی
(حەزدەکەم ئەوەندە بژیم)ی سەباح ڕەنجدەر

دەسپێک

مەبەستی ئێمە لەم نووسینەمان، قسەکردن نییە لەسەر کۆی ئەزموونی شیعری (سەباح ڕەنجدەر)، بەڵکو تەنها خوێندنەوەیەکە بۆ چەند شیعرێکی نێو کتێبی (من حەزدەکەم ئەوەندە بژیم) ، هەروەها قسەکردن لەسەر ئەم گۆشەنیگا و باوەڕانەی کە شاعیر، لە ئەنجامی ئەزموونێکی دووردرێژ لە بەرامبەر شیعر و داهێنان پێی گەیشتوون. چونکە بە بڕوای من، ئەم کتێبە کرۆک و ڕیشەی ئەزموونییەکانێتی. شیعرەکانی نێو ئەم کتێبە، بە هەناسەو ستایلێکی جیاواز نووسراون. لە نێو ئەم کتێبەدا، لە نێو جیاوازەکاندا، شتێکی جیاوازتر دەبینین...! لەنێو فەزای زماندا، گومان و یاخیبوون و پرسیار و گەمەی جیاوازتر دەبینین. شاعیر لە نێو ئەم کتێبەیدا، بە پشت ئەستوور بە شکۆی شیعر و داهێنان، یان شیعر و جاویدانی، قسە لەسەر پەیوەندی نێوان/ (خۆی و شیعر) دەکات، قسە لەسەر پەیوەندییەکانی (خۆی بە دنیای دەرەوە) دەکات، قسە لەسەر (ژیان و مردن) و (دوای مردنی) خۆی دەکات، کە دواتر بەدرێژی قسەیان لەسەر دەکەین. دوای خوێندنەوەیەکی ورد بۆ کتێبەکە، دەکرێ ئەم پرسیارە بکەین، (ئایا شاعیر دەیەوێت تەنها هەشتا ساڵ بژی ؟)، هەرچەندە بەپێی ژمارە شیعرەکان ٨١ شیعرن، بەڵام شاعیر ژمارەی سفری بە ژمارە حیساب نەکردووە، دیارە لە ڕووی زانستی و ماتماتیکییەوە سفر ژمارەیە بەڵام ئێمە زۆر لەسەر ئەوە ناوەستین، وادیارە هەشتا ساڵ تەمەن لەلای شاعیر، تەمەنێکی هێندە درێژ نییە هەروەک خۆی لە شیعری (بانگەواز بۆ گۆڕ هەڵکەن) دا دەڵێ، (هەشتا ساڵ دەزوو بە دەرزی وەکردنێکە...!). لێرەدا، واز لە گومان و وەڵامی پرسیارەکەمان دەهێنین، دواتر لە سیاقی شۆڕبوونەوە بەنێو دەقەکان و وردبوونەوە لە ڕوانگە و گۆشەنیگاکانی شاعیر،

ئەوەمـان بـۆ ڕوون دەبێتـەوە کـە شـاعیر حـەزدەکات چەنـد سـاڵ بـژی.

پەیوەندی خۆی لەگەڵ شیعر

شـاعیر هێنـدە خۆی بە نزیـک لـە شیعر دەبینـێ، تا ئـەو ئەندازەیەی، شـیعر بۆتـە مـاڵ و نیشـتیمانی ئەبـەدی ئـەو، بەشـێوەیەک تێکـەڵاو و ئاوێزانـی شـیعر بـووە، بەیەکـەوە تابلۆیەکـی ئـارام و ڕەنگینییـان پێکهێنـاوە، وەک سوریالیسـتەکان ، لەگـەڵ شـیعردا پەیوەندییەکـی بوونـی و دەروونـی ڕەسـەنی نەخشـاندووە، بـوون و ژیانـی ئاوێتـەی شـیعر کـردووە، هـەر وەک دەبینیـن، لـە شـیعری (بانگـەواز بـۆ گـۆڕ هەڵکـەن)دا دەڵـێ،

بوورە ی شیعر دە وری گرتووم و ناوی شیعرم لەسەر لێوە

شیعر لە دڵەوە نوێژم لەسەر دە کات

شـیعر وەک هێزێـک هێنـدە پەیوەسـتی کـردووە بـە ژیانـەوە کـە ئـاگای لـە هەمـوو هەسـت و جووڵەیەکـە، وەک خـۆی دەڵـێ، (مـن

پێوەری هەستەکانی زەویم..). لەنێو (بەهرە و سرووش و شیعر)، قاڵبۆتەوە، لە ئاکامی بیرکردنەوە و داهێنانەکانی، هەست بە ماندووبوونێکی زۆر دەکات، لەگەڵ ئەوەش مرۆڤێکی سوپاسگوزار و دڵئارامە بەوەی، کە خودا لە بری هەموو شتێک شیعری پێ بەخشیوە هەروەک لە شیعری (ژیان لە دوو سەدە) دا دەڵێ..

خودا شیعری لە بری هەموو شتێک پێ بەخشیم

سوپاس بۆ بەشە دڵباشەکەی خۆم

هەموو میرات و سەروەت و سامانی شاعیر شیعرەکانییەتی، بوون و ژیانی ئەو لەنێو شیعرەکانییەتی، خۆشبەختی و سەرفرازی ئەو لەنێو شیعرەکانییەتی، شیعر نەک تەنها میرات و سەروەت و سامانییەتی بەڵکو، نزیکترین و ئازیزترین کەسییەتی، لە شیعری کە (مەرگ مانای نامێنێ) بە دڵبەرە دڵباشەکە ناوی شیعر دەبات، هەروەها شاعیر وا هەست دەکات، داهێنانە شیعرییەکانی، ژیانی پڕ کردووە لە خرۆشان و شیعریش ماڵی پڕکردووە لە ڕووناکی، شاعیر بەو بڕوایە دەگات کە، شاعیران مرۆڤی داهێنەرن، وەک مرۆڤی گەورە و بەرز ناوییان دەبات، وەک کەسانێک کە لە خوداوەندەوە نزیکن یان خوداوەندێکی بچکۆڵەن، چونکە خوداوەند ڕۆح بەبەر بوونەوەر و شتەکاندا دەکات، شاعیری داهێنەریش لەنێو ڕووبەری زماندا، ڕۆح بەبەر وشەدا دەکات و جوانی دەهێنێتە قسە، چونکە لە نێو ڕووبەری زماندا / مەعریفە و بیر و بونیادە وجودییەکان گەشە دەکەن ، شاعیر وەک کەسێکی پەیامبەر لە خۆی دەڕوانێ و لە شیعری (بانگەواز بۆ گۆڕهەڵکەن) دا دەپرسێ،

ئەی مێژوو لە کتێبی چەندەمی ئاسمان

بەشێکم بۆ تەرخان دەکات،

کتێبە ئاسمانییەکان، شوێنی پەیامبەرەکان و فریشتەکان و ئەو کەسانەن کە لە خوداوەندەوە نزیکن، کەسانێک لە سەرووی ئەوانیترن، شاعیری داهێنەر ئەو کەسەیە کە مێژوو لە کتێبە ئاسمانییەکان، شوێنێکی بۆ تەرخان دەکات و بۆ تاهەتا دەمێننەوە. شاعیر لە شیعری (قەڕاغی دەف) دا دەڵێ..

خودا لە بۆشایی نێوان ئەستێرە و مانگدا منی دۆزییەوە

دەستی گرتم و هێنامییە خوارەوە

لە سێبەری درەختی پیرۆزدا نیشتەجێی کردم

باڵندە هۆگرم بوون و بەرزیان کردمەوە بۆ ئاسمان

دووبارە خودا پێشکێشی زەوی کردمەوە

ئەو دەقە شیعرییانەی کە داهێنانیان تیایە، پڕاوپڕن لە جوانی، جوانیش لەنێو دەقدا ئارامی بە ڕۆح دەبەخشێ. بۆیە شاعیران ئەو کەسانەن خودا دەیاننێرێ بۆ سەر زەوی، بۆ ئەوەی لە ڕێگەی دەقە شیعرییەکانییان ڕۆح و دەروونی مرۆڤەکان ئارام بکەنەوە، لە هەمانکاتیش / ڕووناکی و بەختەوەری بخەنە نێو دڵیان. خودا شاعیری لە بەرزایی ئاسمان لە بۆشایی نێوان ئەستێرەکان دۆزیوەتەوە، ناردوویەتی بۆ سەرزەوی، باڵندەکان بەرزییان کردۆتەوە خودا دووبارە ناردوویەتییەوە بۆ سەر زەوی. بە بڕوای شاعیر، مرۆڤی داهێنەر لەنێو ڕووبەری گەردوونییەت، بە هێزی جووڵەی شیعر، نەک هەر مرۆڤەکان ئارام و دڵخۆش دەکات بەڵکو، زەویش لە باری نائارامی و دڵتەنگی دەپارێزێ. هێزی شیعر / دەتوانێ خرۆشان بخاتە نێو درەخت و باڵندەکان و سروشت و هەموو بوونەوەرەکان. لە شیعری (بەرەو ساکاربوونەوە) دەڵێ،

خۆسڕیووە

ڕوومەتی ئاسۆی پێ گەرم ناکرێتەوە

تۆ خوای جوانی وەرە خەونم

بۆ ئەوەی ساکارانە بڕوانمە زەوی

با زەوی لە دڵتوندییەکیدا هەناسەیەکی من هەڵمژێ

زمانـی شیعر زمانـی مرۆڤە گەورەکانە، زمانـی بوونێکـی نا ئارام و سـەرکەش و یاخییە، زمانـی پەیامبـەر و کتێبە ئاسـمانییەکان و خوداکانـە، زمانـی داهێنـان و خولقاندنـی شتی نوێیە، زمانێکـە دەتوانـێ سروشـت و بوونـەوەرەکان بهێنێتـە قسـە. شـاعیری داهێنـەر ئـەو کەسـەیە، هەمیشـە دەمـی پـڕ قسـەیە و خەیاڵەکانـی پـڕ قسـەن، خەونەکانـی پـڕ ئومێدن، شـاعیری داهێنـەر ئەوکەسـەیە لـە خوداوەنـد نزیکـە، بـە زمانـی کتێبـە ئاسـمانییەکان دەدوێ، زمانێکـی پڕاوپـڕ لـە حیکمـەت و لـە دانایـی، زمانێکـی مژدەبەخـش و ئارامبەخـش، شـاعیری داهێنـەر ئەوکەسـەیە / بـۆ هەمیشـە لەنێـو ڕووناکـی دەمێنێتـەوە پرسـیاری و نـوێ و گومانـی نـوێ و گـەڕان و سـەفەری نـوێ دەخاتـە بـەردەم مرۆڤـەکان و خوێنەرەکانـی، (سـەباح ڕەنجـدەر) لـەم کتێبەیـدا، لـە سـەرەتاوە تـا کۆتایـی لـە گفتوگۆیەکـی بـەردەوام دایـە لەگـەڵ خـودا، دەیـەوێ (بەهـرەو سـرووش و شـیعر) دەسـتی بگـرن و بیگەییەنـە ماڵـی ڕۆشـن، واتـە ژیانێکـی ئەبـەدی و ماڵـی هەتاهەتایـی. بە هـۆی شـیعر و داهێنانەکانییـەوە، پێیوایـە هێنـدە لـە خـودا نزیکـە تـا ئاسـتی ئـەوەی، دەتوانـێ بـە زمانـی کتێبـە ئاسـمانییەکان بـدوێ، یان جەسـتە و گیانـی خودا لـە نێو جەسـتە و گیانی ئـەو دان، تـا ئاسـتی ئـەوەی لـە شـیعری (مانـەوە لەنێـو ڕووناکیـدا)، دەڵـێ،

ئەی خودای سەدویەک ناو بە زمانی

تەورات

ئینجیل
قورئان
دە دوێم
دەمم پڕ قسەیە و هاتووم تیشکی دە روونت سەرێم بخات
هەڵە بووم
تۆ خۆم بوویت...!

شاعیر لە ڕێگەی شکۆی شیعرەوە یان شکۆی داهێنانە شیعرییەکانییەوە، لە ئاستێکی بەرز لەخۆی دەڕوانێ و پێیوایە، دەمی پڕ قسەیە دەتوانێ لەسەر هەموو شتێک قسان بکات. دەتوانێ بە زمانی (تەورات و ئینجیل و قورئان بدوێت...!). کەسێکە خودا ئەوی لە بەرزاییەکانی ئاسمان دۆزیوەتەوە و ناردوویەتی بۆ سەرزەوی، کەسێکە (خودا ئەو) بووە یان (ئەم خودا) بووە، ئەوەتا بە ڕۆشنی دەڵێ (تۆ خۆم بوویت..!)، کەسێکە بەهۆی پەنجەکان و قەڵەمەکەی ئەو، مۆمە داگیرساوەکان تا هەتا گەش و رووناک دەمێننەوە. (سەباح ڕەنجدەر) یەکەمین کەس نییە ئەو هەستەی لەلا دروست بووبێ کە / شاعیران وەک مرۆ بەخشندە و گەورەن یان، وەکو خالق و خوداوەندەکانن، ئەوەتا شاعیر ونووسەرێکی ئەمریکی بە ناوی (هیدۆبرۆ «Huidobro») دەمێکە گتویەتی (شاعیران خوداوەندێکی بچکۆڵەن..!). یان بە بڕوای (فرێدریك نیچە) ئەو کەسانەی داهێنان دەکەن، کەسی باڵاو سوپەرمانین. کەسانی خودان ئیرادە و خاوەن هێزن، کەسانێکی یاخی و سەرکەش و بوێرن کەسی داهێنەر لای (فرێدریک نیچە)، دەبێت کەسێکی ڕووخێنەر بێت، بەهای شتە کۆن و تەقلیدییەکان تێکبشکێنێت، دەبێ هەموو شتێکی میراتی تووڕ هەڵبدات، خۆی بەهاو نەریت و ڕەفتار بۆ خۆی بتاشی، کە

پێچەوانەی دەوروبەر و ئەوانەی پێش خۆت بن. کەسانی داهێنەر لای نیچە، کەسانی جیاوازن، کەسانێکن خودان ویستی هێزن، (سەباح ڕەنجدەر) بە شکۆمەندییەوە لە داهێنانە شیعرییەکانی خۆی دەڕوانێ و بەرز دەیان نرخێنێ، بە (سروودە سرووەکان) ناویان دەبات..! پێیوایە / دەقە شیعرییەکانی ئەو پڕاو پڕن لە قسە و پەیامی ڕۆشن. کە بەڕێگادا دەڕوا، درەختەکانی ئەوبەر و ئەوبەر فەرمووی لێدەکەن و دەزووی گەورەمەندی شکۆمەندی لە پەنجە دەکەن. هەروەک لە شیعری (دوا پەیام) دا دەڵێ،

درەختەکانی ئەوبەرو ئەوبەری ڕێگاوبان

فەرمووبان لێکردم ئەی سروودی سرووەکان تێپەڕە

شکۆی خۆشەویستانت لە ئاسماندا ببینە

دایکە سروشت

دەزووی گەورەمەندی لە پەنجە ئالاندم و هەڵیدام

بێ دڵ لە دڵدان

بە ئاسماندا ڕۆیشتم و گەیشتم بە شکۆی پەیام

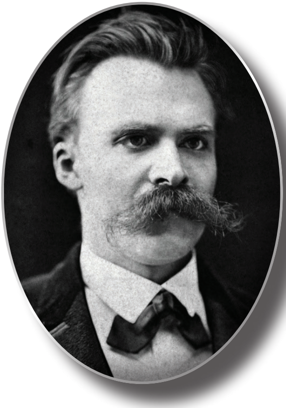

شیعر و چەمکەکانی ئیرۆس و ساناتۆس و ئەبەدییەت

لێرەدا، ئەگەر بگەڕێینەوە بۆ پرسیارەکەی سەرەتا، ئایا شاعیر حەزدەکات تەنها هەشتا ساڵ بژیت ؟ بە پێی ئەو تێڕوانین و گۆشە نیگایانەی کە شاعیر لە ئاکامی ئەزموونی شیعری پێیگەیشتوون، بەرامبەر شیعر و داهێنەکانی و پەیوەندییەکانی خۆی لەگەڵ شیعر، مادام شاعیر بەو بڕوایە گەیشتووە کە، جیگای ئەو بەرزاییەکانی ئاسمان و بۆشایی نێوان ئەستێرەکانە و خودا دەستی گرتووە و هێناوییەتە سەرزەوی، هێندەش لە خودا نزیکە لە پەیامبەرەکان گەلێک زێتر، هەروەک خۆی دەڵێ (هەشتا ساڵ هێندەی داو بە دەرزی وەکردنێکە...!)، ئیتر بەم شکۆمەندییە و بەم گەورە سالارییەوە چۆن حەزدەکات تەنها هەشتا ساڵ بژیت ؟!. بە پێی لێکدانەوەکانی (سیگمۆند

فرۆیید)، (ئیرۆس) یانی غەریزەکانی ژیان، دەستگرتن بەو هەولانەی بۆ مانەوە لە نێو ژیان، بەمانایەکیتر / مانای حەز و ئارەزووەکان بۆ ژیان، (ساناتۆس)، مانای غەریزەکانی مردن، یان ئەم هەوڵ و ڕەفتار و کردارانەی کە سەرەنجام مرۆڤ بەهۆیانەوە بە مردن دەگات، شەڕ و تاوان و کردارە خراپەکان دیوێکی غەریزەکانی مردنن، بە کورتی دەتوانین بڵێین، ئیرۆس بەمانای ژیان و ساناتۆس بەمانای مردن دێت. شاعیر لەنێو ماڵی ژیان حەزدەکات تەنها هەشتا ساڵ بمێنێتەوە یان بژی. دواتر لە ڕێگەی مردنەوە بچێتە نێو ڕووبەری گەردوونییەت و لەوێدا بۆ تاهەتا بمێنێتەوە، چونکە چەمکی (مردن) لەلای شاعیر ئەو مانایە فیزیکی و تەقلیدییەی نییە، یان بەمانای مردنێکی بایۆلۆژی و لەکارکەوتنی دڵ و کۆئەندامەکانی لەش نایەت. لەلای شاعیر مردن ئەو دیوە نێگەتیڤەی نییە ! یان بە مانای (هایدگەرییەکەی) کاتێک دازاین لە بارێکی ناڕێک و ناڕەسەن بێت، ئەوکات کەسەکان دەبن بە ئەوانیتر و کەس نابێت بە خاوەنی بوونی خۆی، لە جەوهەردا لە ژێر فەرمان و جووڵەی ئەوانیتر دا دەبن نەک خۆیان. شاعیر لێرەدا لە ڕێگەی مردنەوە یان بەهۆی تێگەیشتنی ئەو بۆ مردن دەیەوێت ببی بە خاوەنی بوونی خۆیی، دەیەوێت وەک (سەباح ڕەنجدەر)ی شاعیر لە ڕێگەی مردنەوە بە شکۆی شیعر و داهێنانەوە، بگاتە نێو ڕووبەری ئەبەدییەت.. چونکە شیعر بوونێکی گەردوونی هەیە، شاعیری داهێنەریش مرۆڤی گەورە و گوردوونین. مردن لای شاعیر / ماڵئاوایی کردن و دوورکەوتنەوەی یەکجارەکی نییە لە ژیان، لای شاعیر مردن و ژیان / یان (ئیرۆس و ساناتۆس) یەک ڕەنگ و ڕوخسارییان هەیە هەردووکییان، هۆکارێکن بۆ گەیشتن بە ماڵی ڕۆشن و ژیانی ئەبەدییەتی بۆ تاهەتا.

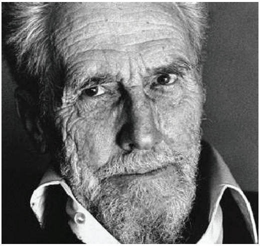

بە مانایەک / وەک خۆی بەوە گەیشتوە کە / (مردن و ژیان) ئەوە نییە یەکێکیان براوە بێت و ئەویتر دۆڕاو. هاوکیشەی (ئیرۆس و ساناتۆس) یان (ژیان و مردن) بەم شێوەییەیە لای شاعیر، هەروەک لە شیعری (ئادەم لە سێ ئاوێنەدا) وێنەی دەکا..

بە قووڵی گوێ لەو ئاوازانە
دەگرم کە ناچرێنە
بەناو ئەو بۆشاییانەشدا دەپەڕمەوە
کەوتوونەتە نێوان ژیان و مردن

نە ژیان بردنەوە یە

نە مردن دۆڕان

لێرەدا مردن بەمانای دۆڕان نایە، یان بە مانای لەکارکەوتنی جووڵە و هەناسە نایە، شاعیری داهێنەر ئەو کەسانەن دەبنە موڵکی گەردوونیەت و مێژوو، دەبنە موڵکی مرۆڤایەتی، ئەوانەن مێژوو لەنێو کتێبە ئاسمانییەکاندا، لە نیو کتێبە پیرۆزەکانی ئەبەدییەتدا، شوێنێکییان بۆ تەرخان دەکات، (شکسپیر و ئەزرا پاوند دانتی و تی سی ئیلییەت و مایکۆفسکی و ڕامبۆ و مالارمێ و بۆدلێر و جەواهیری و خەیام و سوهراب و نالی و گۆران و شێرکۆ بێکەس و...) ئەوانە بۆ تاهەتا لەنێو ئەم ڕووبەرە گەردوونییە دەمێننەوە. ئەوانە ئەو مرۆڤە گەورانەن بوونەتە موڵکو کەلەپووری مرۆڤایەتی، بۆ ئەوکەسە داهێنەرانە، مردن تەنها پردێکە بۆ پەڕینەوە لەنیو ڕووبەری ئیرۆسەوە بۆ گەردوونییەت و ئەبەدییەت. ئەو مرۆڤە داهێنەرانە لەنێو مردنیش هەر دەژین. مردن بۆ ئەو مرۆڤە گەردوونییانە هەر بەمانای ژیان دێت، هاوکێشەکە بەم شێوەیە دەبێت.

ئیرۆس/ مردن / ئەبەدییەت...!

یان ئیرۆس / مردن / هەمیشە ئیرۆس..!

هەمیشە ئیرۆس بەمانای / گەردوونییەت، ژیانێکی سەرمەدی و ئەبەدییەت. کەواتە لێرەدا وەڵامی پرسیارەکەی سەرەتامان وەردەگرینەوە، کە لە ڕاستیدا شاعیر دەیەوێت یان حەزدەکات چەند بژیت ! لە نێو کتێبی (من حەزدەکەم ئەوەندە بژیم).. ئیرۆس / واتە ماڵێک لەنێو ژیان.. شاعیر لەنێو ئەم ماڵەدا دەخوازێ هەشتا ساڵ بژیت، لە نێو ماڵی مردنیش دەیەوێت پشوویەک بدات و هەربژیت، دواتر بچێتە نێو ماڵی هەمیشە ئیرۆس واتە ئەبەدییەت لەوێدا بۆ تاهەتا بمێنێتەوە و هەربژی. جونکە ئەوێ ماڵی ڕۆشنی شاعیرەکانە، شاعیرە داهێنەرەکان..

ئەو شاعیرانەی گەورەمەند و شکۆمەندن بە شیعر. کەواتە وەڵامی پرسیارەکەمان ئەوەیە کە ئەوی شاعیر دەخوازێ و حەزدەکات، بگاتە ماڵی ڕۆشن و لەنێو ژیاندا هەربژی لەنێو مردندا هەربژی لەدوای مردنیش هەربژی، بەمانای بێ بەخۆی، بە بوونێکی گەردوونی و بوونێکی شکۆیی شیعری، بۆ تاهەتا هەربژی.. ! هەروەک شاعیر لەنێو شیعری (مردن مانایەکی نامێنێ) و تێکەڵ بەم بوونە گەردوونییە دەبێت و ئەم وێنەیەمان بۆ ڕەسم دەکات و دەڵێ..

دڵبەرە دڵباشەکەی من

شیعر و

جاویدانی

لەگەڵ خۆتان بمبەنەوە خانەی خودا

خانەی خودا بەمانای ماڵی ڕۆشنی خودا، چاوەڕێیە، دڵبەرە دڵباشەکەی ئەو کە (شیعر و جاویدانییە)، بیگەڕێننەوە نێو ماڵە ئەبەدییە ڕووناکەکەی خودا، چونکە ئەویش شاعیرێکی داهێنەر و مرۆڤێکی خالیقە، تەمەنێک و ئەزموونێکی دوور و درێژە لەنێو ڕووبەری زماندا، ڕۆح بەبەر وشەو جوانیدا دەکات..! مرۆڤێکە لەنێو بۆشاییەکانی ئاسماندا هاتووە، باڵندەکان و فریشتەکان بە شکۆی شیعرەوە بۆی دەچەمێننەوە و دەیگەڕێننەوە ماڵە ئەبەدییە ڕۆشنەکەی جاویدانی. (سەباح ڕەنجدەر)ی شاعیر، لەبەر ئەنجامی ڕووناکایی مۆمی ئەزموون و داهێنانە شیعرییەکانی بە ڕوانینێکی (نیچە)ییانە، بەم بڕوایە گەیشتتوە، کە مرۆڤە داهێنەرەکان ئەو کەسانەن دوای مردن لەدایکدەبنەوە و هەردەژین. وەک لە شیعری (چوارین و من) دەڵێ..

خانمی شیعری هەستەکانت دە ستەمۆکردووە

ئەمەکدارم بە

لە مردندا لێوەکانم بکەرەوە حیکمەت و فەرموودەم دەبیستیت لێرەدا پارادۆکسێک دەبینین، کە بڕشت و قووڵاییەکی بەخشیوە بە شیعرەکە، داوا لە خانمی شیعر دەکات، ئەمەکداری بێ، لە مردندا لێوەکانی بکاتەوە تا فەرمـوودە و حیکمەتەکانی ببیستێ..! خۆی بە شێوەیەکی ئاسایی مردن یانی جووڵە نەکردن و هەناسە نەدان، یانی بێدەنگ بوون و فەرموودە و حیکمەت نەگوتن، بەڵام ئەو دەیەوێت لەنێو مردنیشدا، حیکمەت و فەرموودەکانی بە خانمی شیعر بڵێت..! حیکمەت و فەرموودەکان بە مانای داهێنان، واتە لەنێو مردنیشدا، دەیەوێت بژیت.. لە داهێنانە شیعرییەکانی بەردەوام بێت..! ئەمە یەکێکە لە قووڵایی بیرکردنەوەکانی شاعیر / کە لە نێو ئەم کتێبەیدا بەرجەستەی کردووە، ئەویش کە شاعیران بە مرۆڤی گەورە ناودەبات و مرۆڤەگەورەکانیش لە ڕێگەی داهێنانەکانییان لەدوای مردنیش هەردەژین و لەنێو ماڵی ئەبەدییەتدا بۆ تا هەتا دەمێننەوە..!.

زمان و ستایل و شیعری پۆستمۆدێرنی

لە کتێبی (من حەزدەکەم ئەوەندە بژیم) (سەباح ڕەنجدەر) ی شاعیر، زمان و ستایلێکی جیاوازی بەکارهێناوە، تەنانەت جیاوازتر لە ئەزموونەکانی پێشووتری. دیارە هەر لە بنەڕەتەوە، یەکێک لە شێوەو سیما دیارەکانی شیعری ئەم شاعیرەمان ئەوەیە، ئەم وەک شاعیرێکی تازەگەر، بە زمان و ستایلێکی جیاواز دەنووسێت، بەشێک لە هۆکاری ئەم جیاوازییەش بە بڕوای من، هۆشیاری شاعیرە لە پەیوەند تێڕوانینی بۆ شیعر، هەروەک (بەختیار عەلی) لە کتێبی (لە دیارەوە بۆ نادیار) دا دەڵێ، (تازەگەر بۆ ئەوەی بوونێکی کاریگەری هەبێت، دەبێت لە شەڕە قوڕسەکانەوە دەستپێبکات، تازەگەر بەم مانایە دەبێت، لە کۆی بونیادەکە دابېڕێت، دابڕانیش لێرەدا بە مانای گۆشەگیری نایەت و مانای بێئاگایی ناگەیەنێت، بەڵکو جۆرێکە لە جیابوونەوەی هۆشیار لە پێکهاتەیەک کە وەڵامی پرسیارەکانی ئەوی پێ نییە، لەبەر ئەوە تازەگەر بۆچوونی خۆی لە بۆچوونی پێش خۆی داناتاشێت، بەڵکو خۆی بیردۆزی خۆی دادەنێت، خۆشی هەوڵدەدات بیسەلمێنێت..!)

، بۆیە بە چڕی مامەڵە لەگەڵ زمان دەکات و هێندە چڕ دەبێتەوە تا ئاستی ئەوەی ناوی ئەم چڕبوونەوەیە بنێن (تەمومژ)، ئەم جۆرە مامەڵەکردن لەگەڵ زمان و هاوکات / پەیوەندی زمان و بونیادی دەق، ئەمە زێتر وێنەیەکی فۆرمالیستیانەمان پێ دەبەخشێ، هەروەک (تێری ئیگلتن لە کتێبی (تیۆری ئەدەبی) دا باسی دەکات و دەڵێ (فۆرمالیزم بە شێوەیەکی گەوهەری بریتی بوو / جێبەجێکردنی زانستی زمان لە توێژینەوەی ئەدەبدا لەبەر ئەمەش، زانستی زمان لە باسکردنی جۆرێکی ڕەسمی بوو، بایەخی دەدا بە بونیادەکانی زمان) یان لە شوێنێکیتری هەمان کتێب دەڵێ (دەربارەی « شێوە و ناوەڕۆک « ئەوان پەیوەندی ئەم دووانەیان واتە، (شێوە و ناوەڕۆک)یان لە بەرزترین ئاستدا ڕاگرتووە، ناوەڕۆک بە تەواوی بزوێنەری شێوەیە)، یان تا ئاستی ئەوەی، گەر خوێنەرێک، تەواو خوێنەرێکی بێگەردی شیعری نەبێت، نابێتە خوێنەری هەمیشەیی شیعرەکانی ئەم شاعیرە، یان / خوێنەران لە کاتی خوێندنەوەی قەسیدەکانی هەست بە هەناسەسواری دەکەن، چونکە ئەمجۆرە شیعرانەی کە بەزمانێکی چڕ دەنووسرێن، خوێنەرانێکی بە سەلیقە و خوێنەرانێکی بێگەردی شیعری و خوێنەرانێکی عاشق بە شیعری دەوێ. یان خوێنەرانێک خاوەن مەعریفەیەکی شیعری و تا ئاستێک مەعریفەیەکی زمانەوانیش بن. بە شێوەیەکی گشتی، ئەزموونی شیعری (سەباح ڕەنجدەر)، زێتر دەچێتە خانەی قوتابخانە شیعرییە مۆدێرنەکان، لە پەیوەند بە مامەڵەکردن لەگەڵ زمان و نووسینەوەی خود و پەیوەندی خود بە دنیای دەرەوە.. بەڵام ئەم کتێبەی بە پێی زمان و پێکهاتە شیعرییەکانی وەک / ئیشکردن لەسەر (گومان و پرسیار و پارادۆکس و دووبارەبوونەوە و گەمەکردن بە وشە و ڕستە و دەستەواژەکان...) هەموو ئەمانە سیما و پێکهاتەی شیعری

(پۆستمۆدێرنین). بۆیە کتێبی (حەزدەکەم ئەوەندە بژیم) بە شێوازێکی پۆستمۆدێرنی نووسراوە، لە خوارەوە بە نموونە باس لە هەندێکیان دەکەین.
گومان / توخمێکی گرینگە لە شیعری پۆستمۆدێرنی، رووبەرێکی فراوانی داگیرکردووە، پۆستمۆدێرنەکان کاری زۆریان لەسەر گومان دەکرد، بەو مەبەستەی باوەڕیان بە موتلەقی ڕەها نەبوو، لەلای ئەوان، هەموو چەمکەکان و بیرۆکەکان و پێکهاتەکان ڕێژەیی بوون. پێیانوابوو / (حەقیقەت تەنها لەلای ئەوان نییە)، ئەوانیتریان سەددەرسەد ڕەت نەدەکردەوە، بە مانایەک، بە شێوەیەک لە شێوەکان / گۆشەیەک، کەلێنێکییان بۆ گومان دەهێشتەوە. هەروەها پرسیاریش بە هەمانشێوە، لە ڕێگەی پرسیارەوە، مەبەست و گومانەکانییان قوول دەکردنەوە، خوێنەریان دەخستە نێو بیرکردنەوە و دڵەڕاوکێ و گومان و ڕاڕایی. (سەباح ڕەنجدەر) لەم کتێبەیدا، ئیشی زۆری لەسەر گومان و پرسیار کردووە. لەسەرەتای کتێبەکە تا کۆتایی گومانەکان بەردەوامن. شاعیر لە نێو خەیاڵ و بیرکردنەوەکانی بە قووڵایی گومانەکان شۆڕبۆتەوە، گومان لە بیرۆکە میراتییە تەقلیدییەکان، یان بیرۆکە میتافیزیکییە چەسپاوەکان، لە پرێکدا هەموو شتێک لە وەهمەوە سەرچاوە دەگرن، دەتوانین بڵێین گومان لە هەموو شت. لە ڕێگەی پرسیارەکانیش مەودای گومان و بیرکردنەوەکانی فراوانترکردووە، شاعیر لە شیعری (ماوە خواستن بۆ دوا نیگا) دا دەڵێ..

ئایە ماوەی دوا نیگا ماوە
بە تەک گەڵایەکدا تێبپەڕم
شەونمێکی لەسەر مابێتەوە

بەسەریدا بنووشتێمەوە و ماچی بکەم.

لەم وێنە شیعرییە، شاعیر پرسیارێک دەکات، پرسیارێکی گوماناوی و دەپرسێ، ئایە ماوەی دوانیگا ماوە، کە بەلای گەڵایەکدا تێبپەڕێ، شەونمی لەسەر مابێتەوە ؟!! چونکە شاعیر لە زەمەنێکدا دەژی، گەڵاکان هەموو وشک بوون، گومان لەوە دەکات، کە تاکە گەڵایەک مابێت کە شەونمی لەسەر بێت، گومان لەوە دەکات کە ماوەی دوا نیگا مابێت، ئەو گومانەی کە ئەم لەم شیعرە بەرجەستەی کردووە، جگە لەوەی دوورنمایەکی مەعریفی و وشیاری قووڵی هەیە، لە هەمانکاتیش / فیگەرێکی ئیستاتیکی بە دەقە شیعرییەکە بەخشیوە.. لە پشتی گومانەکەوە نائومێدییەکی گەورە وێنا دەکات لەوەی، کە گەڵایەک مابێتەوە لێوەکانی شەونمییان لێ بتکێن.. گومان لە کات و زەمەن دەکات، گومان لە سروشت، گومان لە دەوروبەر دەکات، لە ڕێگەی پرسیارەکەشی گومانەکەی قووڵتر کردۆتەوە..!
یان لە شیعری (دوا تاریکی) دا دەڵێ،

ئەری لە بەهەشت گۆرستان هەیە...!؟

ئەمە پرسیارێکە دەتوانم بڵێم، قووڵترین گومان و هەڵگری دژی بیرکردنەوەی باوە، دیمەنێکی بێئەندازە شیعری و ناسکی خولقاندووە، شاعیر لەم کتێبەیدا و لەنێو شیعرەکانیدا، جەستەیەکە پڕاوپڕ لە گومان، گومان و نیگەرانییەک هەروەک (قەدیس ئۆگستن) لە کتێبی (دانپیانانەکان) تەعبیری لێدەکات و دەڵێ / (دڵەکانمان هەر بە نیگەرانی دەمێننەوە تا ئەوکاتەی کە لە خودادا پشوو دەدەن..!) پرسیار و گوناهەکانی (سەباح ڕەنجدەر)یش نیگەرانییەکی لەم چەشنەمان بۆ رەسم دەکات، کەوا لە پشتی ئەم پرسیارە، هەموو یەقینەکان و قسەی نێو کتێبە ئاسمانییەکان

هەڵدەوەشێنێتەوە، چونکە بە پێی قسەی خوداوەندەکان و ئایینەکان و کتێبە ئاسمانییەکان، بەهەشت ماڵێکی ڕۆشنی هەمیشەیی و هەتاهەتاییە. ئەوکەسانەی دەچنە بەهەشتەوە، دەگەنە نێو ماڵ و نێو ژیانە هەمیشەییەکەی ئەبەدییەت. بەهەشت شوێنی ژیانە نەک مردن. بەڵام شاعیر گومان لەم چەمکە جێگیر و موتلەق و ڕەهایە دەکات و گومان لە هەموو بیرۆکە میتافیزیکییە چەسپاو و میراتییەکان دەکات، کەلێنێک بۆ گومان دەهێڵێتەوە و دەپرسێ / ئەرێ لە بەهەشت گۆڕستان هەیە..؟ هەموومان دەزانین گۆڕستان ماڵێکە بۆ مردووەکان، نەک بۆ مرۆڤە سەرمەدییە بەهەشتییەکان..! لە هەرشوێنێک کە گۆڕستان هەبێ، مانای وایە لەو شوێنە مردنیش هەیە..! بەمانای دیسان لە بەهەشتیش مردن هەیە..! ئەوەش لەگەڵ باوەڕە خوداوەندییەکان و کتێبە ئاسمانییەکان دژ و ناتەبا دێتەوە، یان ناگونجێ. ئەم پرسیارە گومان و ڕەهەندێکی مەعریفی قووڵی لە پشتە، شاعیر دەمانگەیەنێتە ئەم باوەڕەی کە هەموو پرسیارێک گومانێکی گەورەی لە پشت بێ، هەموو گومانێکیش مەعریفەیەکی قووڵی لە پشت بێ..! هەروەها لە شوێنێکی تر و لە شیعری (بانگەواز بۆ گۆڕهەڵکەن) دا دەڵێ..

ئەرێ شادی بێهوودە خەونەکانم چی لێبکەم..؟ شاعیر جەستەیەکە پڕاوپڕ لە خەون و خەونەکانی پڕاوپڕن لە گومان، نازانێ چی لە خەونەکانی بکات و تەسلیم بە کێی بکات، بەکام ڕێگادا بڕوات تا لەوسەرەوە بە ئومێد و خەونەکانی بگات.. ڕێگاکان تەماوی و تاریکن، لەنێو بێشکەی مەشخەڵانێکدا، دەروونی تاساوی پڕە لەخەون و کڵپە دەکات، لە هەمانکاتیش / نازانێ خەونەکانی چی لێبکات...! دەبینین شاعیر لە ڕێگەی پرسیارەکان تەعبیر لە ناخ و

هەستە گوماناوییەکانی خۆی دەکات. (پارادۆکس) توخم و پێکهاتەیەکی ترە لە نێو شێواز و زمانی شیعری ئەم کتێبەی (سەباح ڕەنجدەر)، پارادۆکس بەمانای / پێکەوە گرێدانی دوو دەستەواژە یان دوو چەمکی دژبەیەک لە ڕستەیەک یان دیمەنێک یان لە پەرەگرافێکدا، ئەمەش بۆ ئامانج و مەبەستی دیاریکراو، بۆ دووبارە ناونانەوە و بەخشینی ماناو مەبەستی جیاواز، شاعیر لە ڕێگەی بەکارهێنان و لێکگرێدانی چەمکە دژ و ناتەباکان دەیەوێت، مەبەست و مانای نوێ بخولقێنێ، / چونکە زمان لە فەزایەکی ئازاددا دەبێتە بێشکە و منداڵدانی بیرکردنەوەی نوێ، یان فۆرم و دەستەواژەی نوێ..! هەروەک (ئەدۆنیس) لە شوێنێکدا دەڵێ (ئەرکی شاعیر هەر بە تەنیا ژێرەوژوورکردنی چەمکی زمانی شیعری و فۆرمی قەسیدە نییە، بەڵکو بەر لەهەر شتێ، دەبێت چەمکێکی نوێ بۆ مرۆڤ و جیهان دابهێنێ..!). شاعیر لەنێو ئەم هەوڵانەی دەیەوێت، دنیاو شێوازێکی نوێی تایبەت بەخۆی وێنە بکات، هەربۆیە هەموو ستایل و شێوازە کۆنەکانی بەرلەخۆی ڕەتدەکاتەوە، زمانێکی شیعری تایبەت بەخۆی بەرهەمدەهێنێ و ملکەچی هیچ سیستەمە ڕێزمانییەکیش نابێت، هەموو سیستەمە باوەکان و فۆرمەکانی پێشخۆی رەتدەکاتەوە یان هەڵیان دەوەشێتێتەوە. لەسەر سیستەمێکی زمانەوانی و فۆرمێکی تەواو جیاواز دەڕوات، هەروەک لە شیعری (هەواڵپرسین) دا دەڵێ..

یاری دڵ یارمەتیم بدە بتوانم بنووسم دڵی خۆم

لەگەڵ دڵی خۆم راوێژبکەم و ڕاز بدرکێنم

لێرەدا پارادۆکسێک دەبینین.. داوا لە یاری دڵ دەکات یارمەتی بدات تا بتوانێ دڵی خۆی بکاتەوە و ڕازەکانی بدرکێنێ، لە باری ئاسایی هەموو کەسەکان یان دڵدارەکان داوا لە

یاری دڵ یان دوڵبەرەکەیان دەکەن کە (ئەوان) دڵی خۆیان بکەنەوە بۆیان. دوڵبەرەکان ڕازی دڵیان بدرکێنن و نهێنییەکان ئاشکرا بکەن، بەڵام، ئەم بە پێچەوانەوە / داوا لە یاری دڵ ناکات کە دڵی خۆی بکاتەوە و ڕازەکانی دڵی بدرکێنێت، ئەو دەخوازێ یاری دڵ یارمەتی ئەو بدات، بۆ ئەوەی ئەو ڕازی دڵی خۆی بکاتەوە و بدرکێنێ.. بە پێچەوانەی هەموو دڵدارەکانی تر و بە جیاواز لە هەموو کەسەکانی تر، چونکە خۆی جەستەیەکە لە گومان و پڕاوپڕە لە شەرم غەریزەی چەپێندراو و نیگەرانی، خۆی ناتوانێ دڵی خۆی واڵابکات و ڕازەکانی بدرکێنێ، داوا لە یاری دڵ دەکات کە یارمەتی بدات، بەهۆی ئەم پارادۆکسەوە وێنەیەکی شیعری پڕ لە جوانکاری نەخشاندووە. هەروەها لە شیعری (دایکم و باوکم) دا دەڵێ..، بە جلی ڕەشەوە چووە پەردەی بووکێنی و ئاهەنگی خامۆشییەوە...!

لەم ڕستەیە و لەم دیمەنە شیعرییە، پارادۆکسێکی ناسک و جوان دەبینین، (جلی ڕەش و پەردەی بووکێنی) دوو چەمک و دوو دەستەواژەی دژ بەیەک، جلی ڕەش هێمایە بۆ کارەسات و مردن و ڕووداوە خەمناک و تراژیدییەکان، لە هەمانکاتدا، پەردەی بووکێنی / ئاهەنگ و زەماوەند و خۆشی و کەیف و سەفا، دیمەن و ڕووداوە دڵخۆشەکان و چوونە نێو ژیان و دنیایەکی نوێوە، زەماوەند یانی بەزم و شادی و جلی سپی، جلوبەرگی ئاڵوواڵاو ڕەنگاوڕەنگ، بەڵام ئەم لەم ڕستە شیعرییە، جلی ڕەش و زەماوەند پێکەوە دەلکێنێ، دوو دنیای ڕەش و سپی لە یەک دیمەن ڕەسم دەکات، ئەمەش ئامانج و مەغزایەکی ڕیشەداری قووڵ دەنەخشێنێ.. لە هەمانکاتیش جوانییەکی بێئەندازەی بە وێنە شیعرییەکە بەخشیوە. لە نێو ڕووبەری زماندا، بیرکردنەوە و مەعریفە گەشە دەکەن، دەتوانین

بلێین / شیعر پشت دەبەستێ بە باکراوندێکی مەعریفی کە دەبێتە، چوارچێوەیەکی نەخشەڕێژ بۆ بیرکردنەوە و خەیاڵ و گەڕانەکانی شاعیر، چوارچێوەیەکی زمانەوانی و ئیستەتیک، لەوێوە ئەفراندن و داهێنان مانا پەیدا دەکەن. چونکە هەموو ئەفراندنێک بریتییە لە نەخشاندنی دنیایەکی نوێ و دنیایەکی تایبەت بەخود، (سەباح ڕەنجدەر) لە (کتێبی حەزدەکەم ئەوەندە بژیم) لە ڕێگەی چڕبوونەوە لە نێو زمان و بەکارهێنانی شێواز و ستایلێکی ناوازەوە، ئەفراندن دەکات و دنیایەکی نوێ و پڕ لە گومان و پرسیار، پڕ لە تەنگژەی نێوان دەستەواژە و چەمکە هاودژ و ناتەباکان، لە بەرگێکی جوانکاریدا، بە بڕوای من زۆرێک لە دیمەکانی ئەم کتێبەی شیلەی شیعرییەتیان لێدەڕژێ..! دووبارەکردنەوەی وشە و ڕستە و دەستەواژەکان و جێگۆڕکێکردن بە وشە و ڕستەکان، ئەمەش پێکهاتە و شێوازێکی شیعری پۆستمۆدێرنییە کە، شاعیر لەم کتێبەیدا بە تۆخی ئیشی لەسەر کردووە، شاعیر لەم کتێبەیدا، لە ڕێگەی دووبارەبوونەوەو جێگۆڕکێیەکان، گەمەیەکی زمانەوانی جوان دەکات، ئەمەش بۆ دوو مەبەست، لەلایەک / بۆ قووڵبوونەوەی ماناکان و ڕاکێشانی فۆکەسی زێتری خوێنەر، لەلایەکیتر/ بۆ جوانکاری و نوێخوازی. هەروەک لە شیعری (بەتاڵبوونەوەی داوا) دا.. دووبارەبوونەوەی و گەمەیەکی جوان دەبینین.. هەر دیمەنە شیعرێک لە ڕستەیەک پێکهاتووە، هەر ڕستەیەک چوارجار نووسراوە، واتە سێجار دووبارە کراوەتەوە، دیمەنی کۆتاییش پێکهاتووە لە کۆی هەرچوار ڕستەکان.

دیمەنی یەکەم / کارئاسکێک بەرەو پاوانی من دێ و بۆنی شکۆ لە شاخەکانی بەرز دەبێتەوە،

دیمەنی دووەم / تەمەنی بەفری سەر لووتکە بەپیتە و دەڕژێتە باخی ناوبانگەوە

دیمەنی سێیەم / پەپوولە بەتاسەوە ڕاوی بۆنی پاککردنی لیمۆ دەکات
دیمەنی چوارەم / ڕۆژ لەسەر ڕێگاکان دەردەکەوێت و دەبێتە خەیاڵێکی ئەفسانەیی
دیمەنی پێنجەم / پێکهاتووە لە وشەی یەکەم و دووەمی هەموو ڕستەکانی سەرەوە وەک / (کارئاسکێک، تەمەنی بەفر، تاسەی پەپوولە، ڕۆژی سەر ڕێگا) تاریکبوون وەک هێلانەی هێلکەی شکاو.
لە کۆتایی ئەم شیعرە دیسان دەڵێ / وەرە خەونم ناتوانم هیچت لەبارەوە بڵێم..! ئەم دێرە شیعرە لە شوێنی تر و لە شیعری تریش دووبارەی کردۆتەوە، بەم دووبارەبوونەوەیە، پرسیار و گومانێک لەلای خوێنەر دەوروژێنێ ! دەبێ ئەوکەسە یان ئەو شتە چی بێت، کە ناتوانێت هیچی لەبارەیەوە بڵێت ؟ دەبێ چ نهێنییەک لەم نێوەدا هەبێت ؟ بۆ دەبێت شاعیر هێندە بە تەحەفز و دڵەڕاوکێوە باس لەوە بکات، ئەمانە و چەندین پرسیار و گومانیتر..! هەروەها لە شیعری (دابەشکردنی شتێک لە خۆت) لە ڕێگەی دووبارەبوونەوە و جێگۆڕکێ بە وشەکان، گەمەیەکی جوان دەکات بە وشەکانی (بوون و نەبوون و ژیان و مردن).

مەستی پەیوەندی منە لەگەڵ / بوون
مەستی پەیوەندی منە لەگەڵ / نەبوون
مەستی پەیوەندی منە لەگەڵ ژیان
مەستی پەیوەندی منە لەگەڵ / مردن

بوون نەبوون ژیان مردن
نەبوون ژیان مردن بوون
ژیان مردن بوون نەبوون
مردن بوون نەبوون ژیان

یان لە شیعری (باوک و دایکم) دا، پەیوەندی جلی ڕەش و پەردەی بووکێنی، ئەم دیمەنە وەک پارادۆکسێک قسەمان

لەسەر کرد. بەڵام، دوای ئەوە وشەی (جلی رەش) هەشتجار دووبارەی کردۆتەوە، دیارە لە قوتابخانە ئەدەبییەکانی مۆدێرنە و دوای مۆدێرنەش، لە میتۆدی (سیاقخوازی) ژیان و باری دەروونی نووسەر گرینگی زۆری پێدەدرێ، لەم شیعرە کاریگەری ئەم باری دەروونییەی نووسەر دەبینین لە بەرامبەر، لە شەوێکی خامۆشیدا، بە جلی ڕەشەوە چوونە نێو پەردەی بووکێنییەوە..! کاریگەرە دەروونییەکان زۆر بە تۆخی دەبیندرێن، کاریگەرییەکی بێوێنە لەسەر بیرکردنەوە و هەست و تەنانەت ژیانی نووسەر..! تا ئاستی ئەوەی / ناتوانێ بە ڕەسمکردنی دیمەنەکە و بە پارادۆکسکردنی دیمەنەکەش وازبهێنێ، دێت وشەی (جلی ڕەش) هەشتجار دووبارە دەکاتەوە، بەڵام، بە بڕوای من / (تەنها یەکجار جلەکەی) پێویست بوو، دەیتوانی ڕەشەکە دووبارە بکاتەوە، ئەوکات هەم بۆ جوانکاری و هەم لەباری مۆسیقا و هەم جلە ڕەشەکەش، ڕەشێتییەکەی تۆختر و سەرنجڕاکێشانەتر دەردەکەوت وەک،

جلێکی ڕەش / ڕەش ڕەش رەش ڕەش ڕەش ڕەش ڕەش ڕەش..!

بەمشێوەیە دیمەنەکە ناسکترو شیعرییانەتر دەردەکەوت. یان لە شیعری (چاوەڕوانییەکی تێکشکاو) دا، دیمەنێکی تەنها بە دووبارەبوونەوەی نوختەکان نەخشاندووە،

....

....

....

....

وێنەیەکی شیعری جوان، وەک ئەوەی نوختەکان بە بێدەنگی قسە دەکەن، باسی نیگەرانییەکان و چاوەڕوانییەکی تێکشکاو دەکەن، بە بێدەنگی و بەچرپەوە خەونەکان و خەمەکانییان بۆ یەکتری دەگێڕنەوە، وێنەیەکی شیعری جوان، هێمن و ئارام لە هەمانکات / پڕ لە قسە و پڕ لە گلەیی..!

شیعر و یادەوەری

خاڵێکی تری ئەم کتێبە شیعرییە کە دەکرێ باسی بکەین ئەویش، دەبینین شاعیر لەسەر زۆرێک ڕووداوە گرینگەکان بە زمانی شیعری، دوور لە زمانی هوتاف و هاتوهاوار، قسەی کردووە، مەبەستی شاعیر لێرەدا لەلایەک / بەشێک لە یادەوەرییە هەمیشە لە یادەکانی خۆی بە شیعر نووسیوەتەوە، لەلایەکیتر / دەیەوێت ئەوەمان پێبڵێ کە، شیعر دەتوانێ قسە لەسەر هەموو کارەساتێک و ڕووداوێک بکات، یان دەتوانی بە زمانی شیعریش ڕەخنەی توند بگریت.. دیارە شاعیر بە شێوە سروشتییەکەی، کەسێکی ئارام و هێمنە، هەروەک خۆی لە پێشەکی کتێبەکەدا دەڵێ، (بە سروشتی ژیانی خۆشم حەزم لە تەنیایی و کەمدوویی و کەمێک دوورکەوتنەوەیە لە خەڵک، بەڵام لە میانی شیعرەکانمەوە چۆڵایی بەر زەین و هەستەکانم پڕکردووە لە خەڵک و ئاژەڵ و گیاندار و

پەلەوەڕ... !) بەمانایەک، بەشێوە ئاساییەکەی خۆی حەزی لە تەنیایی و کەمدووییە بەڵام، لەنێو شیعردا دەمی پڕ قسەیە و کەسێکی ئاوەدان و قەرەباڵغە، لەکاتی پێویست ڕەخنەکانی خۆی دەگرێت و قسەکانی خۆی دەکات...! هەروەک لە شیعری (چاوەڕوانی تێکشاکاو) دا، دەبینین زۆر بە جدی وەکو شاعیرێک بە زمانی شیعر ڕەخنەی توند لە دەسەڵات دەگرێ، ئەوانەی ئومێد و خەونەکانییان خنکاند، گەنجینە و سامانی ئەم وڵاتەیان بەبادا، شووشەی خەون و دڵەکانییان شکاند، سەباح ڕەنجدەر لەم شیعرەیدا دەڵێ..

دەسەڵاتی بێزراو و پرسیاری
دوورکەوتنەوە لێم و گیرخواردن و وێڵکردن
دەست و دەسەڵاتێک گەنجینەی نەتەوەکەی
شکاند و نیشانەی شانازی لە دەست خزی
نیگای چاوێکی کوێری کێشا
دڵی بە شادی لێی نەدا
....
شووشەی دەروون و ناوی شکاو بۆنی گەنیو ئەوناوەی
هەراسان / هەراسان / هەراسان / هەراسان، کرد
ئێمەش چەناگەمان خستە ناو دەستمانەوە

دەسەڵاتێکی بێزراو، ئەوانەی گەنجینەی نەتەوەکەیان شکاند و نیگای چاوێکی کوێرییان کێشا..! کوێرانە هەموو خەونەکانییان زیندەبەچاڵ کرد، نیشانەی شکۆمەندی و

شانازییان لەدەست خزیو هەموو شتە پیرۆز و جوانەکانییان بێبەها کرد ، شووشەی ناخ و دڵە بۆگەنەکانییان شکاو، ئەوناوەی بێزار و هەراسان کرد و ئێمەشیان لە چاوەڕوانییەکی تێکشکاو، سەرگەردان و نائومێد هێشتەوە...! ڕەخنەیەکی مەعقول و جوان، زمانێکی شیرین و هەستێکی مرۆیی ئەم هەستە ڕەخنەییەی ئەم شیعرە، کۆپلە شیعرێکی (عەبدوڵا پەشێوی) شاعیرمان دێنێتەوە یاد، کە بەهەمان هەناسە و هەمان جوانکاری شیعری، بێزاری و ڕەخنەکانی خۆی لەم دەسەلاتە وێناکردبوو، وابزانم شیعرەکە بەمجۆرەیە کە دەڵێت.

کوردستان بەیتوونێکە

دوو ئەسپی کوێر بایە کێشن

هەروەها (سەباح ڕەنجدەر) لە شیعری (گەرمبوونەوەی یادەوەری) لە ڕەخنەکانی بەردەوام دەبێ و دەڵێ..

گەمارۆی هەموو جێگاکانمان شکاند

تەنیا گەمارۆی جێگا پێی شەهیدە کان ما

وەک هێما و ڕەمزێکی پیرۆز باس لە شەهید دەکات. وەک شوناس و ناسنامەی شۆڕش و نەتەوایەتیمان، وەک سیمبوڵ و بەرخودانی ئازادی و بوون و مرۆڤایەتیمان، ڕووی دەمی لەو دەسەڵاتە دەکات، ئەوانەی نیشانەی شانازییان لە دەستخزی و نیگای چاوێکی کوێرییان کێشا و پێیان دەڵێ / گەمارۆی هەموو جێگاکانمان شکاند، هەموو سنوورێکمان بەزاند، هەموو خەونێکمان خنکاند، تەنیا سەروەری و جێگا پێی شەهیدەکانمان ماوە، لێرەدا مەبەستییەتی پێیان بڵێ (ستۆپ)، ئیتر بەسە..! بێزاری گەیشتۆتە ئێسقان، سنووربەزاندنەکان و بازنە شکاندنەکان وا خەریکە دەگاتە شوێنپێی شەهیدەکان، لەنێو ئەم ڕەخنە و هاوارەیەدا، شاعیر دەیەوێت بڵێ

/ شکاندنی تەوقی شوێنپێی شەهیدەکان هێڵی سووره و ئیتر دەبێ هەوڵە ناشیرینەکان لێرەدا بوەستێندرێ..! هەروەک لە شیعری (شەڕی ناوخۆ) دا، دیاره شەڕی ناوخۆ مێژوویەکی ڕەش و خەونێکی ڕەش و مەرگهێن بوو بۆ هەموومان. لەم شەڕەدا / هەموو تخوبە نامرۆییەکان بەزێندران و خیانەت و تاوانەکان بە ئەوپەڕی گەیشتن. هەموو پیرۆزییەک خرایە ژێر پێ.. شەڕی ناوخۆ لە یادەوەری هەریەکێکمان، نائومێدییەکی گەوره و بارێکی دەروونی فۆبیایی و مێژوویەکی ڕەش و خوێناوییە، کاریگەرییەکی نێگەتیڤی تۆخی لەسەر هەست و نەستمان جێهێشتبوو، شاعیریش لەم کتێبەیدا، لەژێر ئەم کاریگەرییە و ئەم بارە دەروونییەی ئەم شیعرە دەنووسێ و دەڵێ..

ئەوە تابلۆی چ شانازییەکە

دەیەوێت قسەم لەگەڵدا بکات

منیش ناتوانم گوێی لێ بگرم و هیچیشی لەبارەوە بڵێم

شەڕی ناوخۆ هەموو بەهاکانی سووتاند، هەموو پیرۆزییەکانی خستە ژێر پێ، باڵەخانەی ئومێدەکانی ڕووخاند، ئیدی ئەوە تابلۆی چ شانازییەکە و بەکام ڕوو دەیەوێت زمانی بجووڵێ و قسەبکات. شەڕی ناوخۆ مەدالیای مردنی لە گەردنمان کرد، ئیدی چۆن شاعیر سەلیقە و توانای ئەوەی دەبێ جارێکی تر گوێیان لێبگرێت ؟ دەبینین / ئەم ڕووداوانە هێندە کاریگەرییان لەسەر باری دەروونی شاعیر جێهێشتووە کە، نەیتوانیوە بەلایاندا ڕەتببێ و قسەیان لەسەر نەکات..! بەمانایەک ڕووداوەکان شاعیرییان هێناوەتە قسە. گرینگی ئەدەب لەوەدایە، دەتوانێ هەموو ماسکە ڕەش و ناشیرینەکان لەسەر ڕوخساری کەسەکان و ڕووداوەکان لابدات و هەموو دیاردە قێزەوەنەکان وەکو خۆی پیشان بدات. چەند جوانە

بتوانین بەزمانی شیعر، قسە لەسەر ڕووداوە گرینگ و حەساسەکان بکەین، یان کەسەکەی نێو خۆمان بە زمانی غەریزە و خەون و خۆزگەکانمان بهێنینە قسە. سوریالیستەکان / بیرۆکەی نێو خەونەکان و ڕووبەری ناخودئاگاییەکانییان ڕەسم دەکرد و دەیانکردە بنەمای شیعر و تابلۆکانیان. لەلای (سەباح ڕەنجدەر)ی شاعیریش، هەڵچوونە دەروونییەکان و خەونە ڕەنگاورەنگەکان و غەریزە چەپێندراوەکان، وەکو شەونم دەڕژێنە نێو پانتایی دەقە شیعرییەکانی.

شیعر و پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکان

لە ڕاستای خوێندنەوەی شیعرەکانی نێو کتێبی (حەزدەکەم ئەوەندە بژیم)، چەند دیمەنێکی هاوشێوە دووبارە دەبنەوە، نیگاو سەرنجی خوێنەر زۆر بەخێرایی ڕادەکێشن، دیمەنەکانیش خۆیان قسە دەکەن، باری دەروونی شاعیر و پەیوەندییەکانی شاعیر بە دەوروبەرەکەی بەتایبەت، لە نێوەندی نووسەرەران و پەیوەندی لەگەڵ شاعیرانیتر، ڕوون دەکاتەوە. شاعیر لەم دیمەنانە موعانات و دەردەدڵییەکانی خۆی نووسیوەتەوە. هەندێک لە شاعیرەکان، بە کەسی دەروونکلۆر و دڵڕەش و مەنگۆل.. ناویان دەبات، دیارە مرۆڤەکان وەک بوونەوەری کۆمەڵایەتی، لە پەیوەندی بەردەوامدان لەگەڵ یەکتریدا و لەگەڵ دنیای دەرەوەی خۆیان، شاعیرانیش بە هەمان شێوە، بەڵام وا دیارە، ئەم شاعیرەمان لەگەڵ ئەم نێوەندە بە تایبەت / بەشێک لە نووسەران و شاعیران، هاودژ و ناتەبا دێتەوە و نەگونجاو هەڵدەکات، ئازار و موعاناتی بە دەستییانەوە بینیوە،

بە بڕوای من / یا هەست دەکات خوێندنەوەی نادروست بۆ شیعر و داهێنانەکانی دەکەن، لەبەر هەرهۆیەک بێت وەک خۆی نایخوێننەوە، تەنانەت (ئەدۆنیس)یش لەشوێنێک باس لە گرنگی و کێشەکانی خوێندنەوە دەکات و دەڵێ (خوێندنەوە داهێنانێکی دیکەیە، من لەو بڕوایەدام کە یەکێک لە گرفتەکانی نێو ڕۆشنبیری بە گشتی ئەوەیە، کە چۆن بخوێنینەوە، گرفتەکە لە خوێندنەوە دایە نەک لە نووسین، داهێنەری گەورە هەن بەڵام، نەخوێندراونەتەوە، کەواتە گرفتەکە لە داهێنان نییە، بەڵکو لە خوێندنەوە و ئاستەکانی خوێندنەوەدایە..!) سەباح ڕەنجدەری شاعیریش، هەمان کێشەی لەگەڵ ئەم ناوەندە ڕۆشنبیرییە هەیە، بۆیە وا هەستدەکات لە پشتڕا خەنجەری ژەهراوییان لێداوە، تا ئاستی ئەوەی ڕقێکی ئەستووری لەلا دروست بووە، یاخییانە لێیان دوورکەوتۆتەوە، هەروەک لە شیعری (بانگەواز بۆ گۆڕ هەڵکەن) دا دەڵێ..

خودای سەدویەک ناو

حیکمەتی وشەم تێدا بخرۆشێنە و لە شاعیرە

مەنگۆڵی و

دڵڕەش و

بەدگۆ و

دەروون کلۆرەکان بمپارێزە

هەمان موعانات و دەردەدڵ لە شیعری (پێشبینی زمان) لەم شیعرەدا ڕوونتر و ئاشکراتر هاتۆتە قسان و دەڵێ،

جاکەیەکی زۆری شاعیرە

مەنگۆڵی و

دڵڕەش و

بەدگۆ و

دەرووێنکلۆرەکانم لەسەرە

بەوەی زۆر گێچەڵیان پێکردووم

لە گێچەڵیانەوە فێربووم بە ئەدەبەوە بیربکەمەوە

هەمان هەست و هەمان دەردەدڵ لە شیعری (داڕشتنی چاو) دووبارەی کردۆتەوە و دەڵێ..

دیکتاتۆر چاوی لە مس و کەلاشووشە داڕێژراوە

چاوی شاعیری

مەنگۆلی و

دڵڕەش و

بەدگۆ و

دەرووێنکلۆریش

لە بەردی لامردە و ڤایرۆس و مەقەس

چاوی ڕوون حەز بە خۆشبەختی بیندراو دە کات

لە هەرسێ شیعر و لە هەرسێ دیمەن، ئامانج و مەبەستەکان دووبارە دەبنەوە، بەڵام موعاناتەکانی بێئەندازە ڕقئەستوورن. لە دیمەنی یەکەم / لە دەست شاعیرەکان بێزار و بە ئازارە، داوا لە خودای سەدویەک ناو دەکات و سکاڵا دەکات کە لە شاعیرە مەنگۆلی و دڵڕەش و بەدگۆ و دەروونکلۆرەکان بیپارێزێ..! لە دیمەنی دووەم / ڕۆشنتر موعانەت و دەردەدڵەکانی بەیان دەکات، بە توانجەوە دەڵێ / چاکەیەکی زۆری شاعیرە،

مەنگۆلی و دڵرەش و بەدگۆ و درۆونکلۆرەکانم لەسەرە بەوەی، گێچەڵیان پێکردووم، بەڵام ئەو وەکو ئەوان نییە هەوڵدەدات، لە گێچەڵەکانیانەوە فێرببێ بە ئەدەبەوە بیربکاتەوە...! بە مانای / بیر لە تۆڵەسەندنەوە و ئازاردانییان ناکاتەوە، دیارە ئەمەش کاردانەوەیەکی شاعیرانە و مرۆدۆستانە و پۆزەتیڤە.

لە دیمەنی سێیەم / ڕقەکەی ئەستوورتر دەبێ و شاعیرەکان، وەک دیکتاتۆر و بێهەست و کوێر و نابینا ناو دەبات، دەڵێ / چاوی دیکتاتۆرەکان لە کەلاشووشەیە و چاوی شاعیرە مەنگۆل و دڵڕەش و بەدگۆ و دەرۆونکلۆرەکانیش لەبەرد، واتە ئەوانیش وەک دیکتاتۆرەکان زاڵم و کوێر و نابینان.. جوانیی و ئەفراندن و داهێنانەکانی ئەم نابینن، یان ئەو بە شێوەیەکی جیاواز دەنووسێ و ئەوانیش جیاوازیەکانی ئەم بە هەر پاساوێک بێت، قبووڵ ناکەن و هەوڵەکانی بەرز نانرخێنن..! پێیوایە / ئەم جۆرە لە شاعیر و نووسەرانە بێهەست و شەڕانگێز و دڵڕەشن. داوا لە خودای سەدویەک ناو دەکات، لەدەست شەڕانگێزی و دەم مەقەستی و بێهەستی ئەم جۆرە شاعیرە بیپارێزێ. چونکە چاوییان لە بەردە و حەز بە خۆشبەختی و جوانییەکانی بیندراو ناکەن. بە پێچەوانەی ئەوان، چاوی ڕوون حەز بە خۆشبەختی و بیندراو دەکات. ئەم بارە دەروونییە و ئەم پەیوەندییەی خۆی لەگەڵ شاعیرەکان و لەگەڵ ئەم نێوەندەدا لە شیعرێکی تر بە ناوی، (ژیان لە دوو سەدە) هاودژییەکان و ململانێیەکان دەچنە ئاستێکی تر، ئەمیش بە پشتبەستن بە شکۆیی شیعرەوە شەڕی خۆی ڕادەگەیەنێت و دەچیتە پێشەوە، ئەمجارەیان لە ئاستی سکاڵا و دەربڕینی دەردەدڵ ناوەستێ و سنووری بیرکردنەوەی هێمنانە و ئارامبەخشانە دەبەزێنێ و چیتر ئەمیش بێدەنگ نابێ، دەست بۆ هێرشبردن دەبات، لە هەمانکاتیش، شیعرەکانی و داهێنانەکانی خۆی لە ئاستێکی بەرز دەنرخێنێ، تا ئەو ئاستەی،

شیعر ئێسکی دەستی ئەو بۆ نێو دەستی خۆی دەگوازێتەوە، هێندەش لە خوداوەند نزیکە تا ئەو شوێنەی، خوداوەند دێرە شیعرەکانی لە ناوچەوانی بەرد هەڵدەکۆڵێت و خۆی بە ئەلف و بێی (بوون و نەبوون) دادەنێ. هێندە شکۆمەندانە لە خۆیی و داهێنانەکانی دەڕوانێ پێێوایە، لە شکۆییەوە جامی داهێنان و ئەفراندنەکانی قەت بە تاڵ نابێت، لەم ڕووبەڕووبوونەوەیەی ئەمجارەیان، شاعیرەکان بە مەنگۆل و دڵڕەش و بەدگۆ و دەروونکلۆر ناونابات، ئەمجارەیان بە (شاعیرە پاشخاپەڕۆک و دووپشکە خوودارەکان ناودەبات، کە لە ئاست داهێنان و ئەفراندن و شکۆی ئەو، چزووی شپرزەییان بەکارهێنا و ڕقی ئێسک توانەوەیان هەڵگرت. لێرەدا یەک دوو دیمەنی شیعری (ژیان لە دوو سەدەدا) وەکو خۆی دەنووسینەوە،

شیعر هەی نان و ئاوم کە تۆ لە خۆکردی
بوویت بە برای خوێنی و شیریم و لە دەرگا و پەنجەرەوە هاتیت
دەستی بڕوا هێنانت لە لە خوێنو شیرمدا ڕواند
ئێستی دەستمت بۆناو دەستی خۆت گواستەوە
دەستی خدری زیندە ئێسکی تێدا نییە
شاعیرە پاشخاپەڕۆک و دووپشکە خوودارەکان
چزووی شپرزەییان بەکارهێنا ڕقی ئێسک توانەوەیان هەڵگرت

یان دەڵێ..
خوداوەند دێرەکانم لە ناوچەوانی بەرد هەڵدەکۆڵێت

هەڵمی شێلانی قوڕی ئادەم دەستی و پەنجەمی
گەرم کردەوە و ڕۆحی بوون و نەبوون لە ناخمدا دەسووتێت
شاعیرە پاشخاپەڕۆک و دووپشکە خوودارەکان
پێیان لە خۆڵەمێشی سووتانم دەپێ و مێروولە دەکات
لە ئاوێنەیەکی پەشدا دەمێننەوە...

خودا شیعری لە بڕی هەموو شتێک پێبەخشیم
سوپاس بۆ بەشە دڵباشەکەی خۆم

بە بڕوای من هۆیەکانی ئەم کێشە و گرفت و ئەم ڕکابەری و ململانێیە لەگەڵ شاعیران و ئەم نێوەندە بۆ ئەوە دەگەڕێتەوە کە (سەباح ڕەنجدەر) بە زمانی شیعر و ستایلێکی جیاواز دەنووسێت، ئیتر هەندێک لە شاعیرانیش هەوڵدەدەن جیاوازییکانی ئەو بێبەها سەیر بکەن و لە داهێنانەکانی کەم بکەنەوە، بۆیە لە ململانێی بەردەوام و شەڕی بەردەوام دەمێننەوە.

شیعر و ڕۆمانسییەت

لەگەڵ ئەوەی شاعیر بە زمانێکی جیاواز دەنووسێت، لە نێو زماندا هێندە چڕ دەبێتەوە بە شێوەیەک کە، ئەم چڕبوونەوەیە بە (تەومومژ یان دەقی گران) ناوبنێین بەڵام، لەم کتێبەیدا دیمەنی ناسک و جوان دەبینین کە خوێنەر سەرسام دەکەن، هەرچەندە بە شێوەیەکی گشتی / هەست و خەیاڵە ڕۆمانسییەکان کەمتر لەنێو شیعرەکانی (سەباح ڕەنجدەر) بەرچاو دەکەون بەڵام، ئەگەر سەیر بکەین لە شیعری (بەرەو ساکاربوونەوە) دەڵێ..

خۆر سڕبووە
ڕوومەتی ئاسۆی پێ گەرم نابێتەوە
وەرە خەونم ناتوانم هیچت لەبارەوە بڵێم
باڵەکانی ئاسمو ماڵئاوایی ون دەبن و دەردەکەونەوە
تووخوای جوان وەرە خەونم
بۆ ئەوەی ساکارانە بڕوانمە زەوی
با زەوی لە دڵتوندییەکیدا هەناسەیەکی من هەڵمژێت

یان دەڵێ...

دەمەوێت بە تەواوی تێت ڕابمێنم و بەوڕامانەوە بژیم

وەرە خەونم

مانگەشەوان لە نزیک کانی و ئاوێک

پێم بە کەناری پشوودان شۆڕدەکەمەوە و تێت ڕادەمێنم

لێم ڕامێنە لە مردن زیاتر لە ژیان پێت دەژیم

ئەم شیعرەی (سەباح ڕەنجدەر)، بە جیاواز لە ستایل و زمان لەگەڵ شیعرەکانیتری، شیعرێکی ناسک و پڕاوپڕە لە هەست و خەیاڵی ڕۆمانسییانە، چونکە خوێنەر بە شێوەیەکی ئاسایی لە گەڵ شیعرەکانی (سەباح ڕەنجدەر) وا بە ئاسانی ناگەنە بنج و بناوانی مەبەستەکان و بەم شێوە کۆنکرێتییە مانایەکی ڕۆشن و ڕوونییان دەستناکەوێت. بۆ کردنەوەی هێما و میتافۆر و وشە و ئاماژەکان، پێویست بە خوێندنەوەی زێتر و بە ڕامانی وردتر و قووڵتر هەیە. بەڵام لەم شیعرە خوێنەر بە خوێندنەوەیەک تا ئاستێکی باش تێکەڵ بە دیوی ناوەوەی دەقەکە و خەیاڵەکان دەبێت. مانایەک و خوێندنەوەیەکی لەلا دەست دەکەوێت. (خۆرسڕ بووە، ڕوومەتی ئاسۆی پێ گەرم نابێتەوە)، لەم دێرە شیعرە دا پارادۆکسێکی زۆر بەهێز و زۆر سەرکەوتوو دەبینین، وێنە شیعرییەکەش زۆر هونەریانە و وەستایانە نەخشێندراوە و پڕاوپڕە لە شیعرییەت.. هەروەک هەموومان دەزانین، خۆر سەرچاوەی ئاگر و ڕووناکییە، بە شێوەیەکی ئاساییش ، کاتێک پلەی گەرما لە ژێر سفر دا دەبێت، واتە لەبەر سەرمایەکی زیاد لە پێویست شتە سروشتیەکان سڕ دەبن و لە جووڵە دەکەون یان سست دەبن.

مانای شیعرەکە وای لێدێت، خۆر لەبەر سەرمایەکی لەڕادەبەدەر سڕ بووە و ڕوومەتی ئاسۆی پێگەرم نابێتەوە، بەمانای ئاگر لەبەر سەرمادا سڕ بووە، (ئاگر و سەرما) دوو پێکهاتە و دوو شتی دژبەیەکن، بەیەکەوە گونجاندنی ئەم دوو دژە، سەلیقە و توانایەکی شیعری بەهێزی تیا بەدیدەکرێت.
وەرە خەونم ناتوانم هیچت لەبارەوە بڵێم / هەروەک باسمان کرد، ئەم دێرە شیعرە وەک بوخچەیەک وایە، پڕیەتی لە نهێنی، نهێنییەکانیش پڕن لە شیعرییەت و جوانی.

تووخوای جوان وەرە خەونم

بۆئەوەی ساکارانە بڕوانمە زەوی

بە زەوی لە دڵتوندییەکیدا هەناسەیەکی من هەڵمژێت

شاعیر زۆر پەرۆشانە، داوا لەکەسێکی نادیار و وەهمی دەکات بێتە خەونی، وە ئەوکەسەش بە ئەندازەی خودا پیرۆز و جوان و شیرینە لەلای. تووخوای جوان وەرە خەونم، پاڕانەوەیەکی پڕ لەبەرائەتی سۆفییانە، لەهەمانکات، پڕ لە عەشقێکی خودایی، وا هەستدەکرێ شاعیر لێرەدا لە بارێکی دەروونی شێواو و ئاڵۆزدایە، بە دیتن و نیگایەکی گەرمی ئەوکەسە، ئەگەر لەخەونیش بێت، ئارام دەبێتەوە و هێزی دێتەوە بەر و دەتوانێ، ساکارانە بڕوانێتە زەوی و زەویش لەم دڵەڕاوکێیە و لە دڵتوندییەکیدا ڕزگاری بێت و هەناسەیەکی ئارام هەڵمژێت.

وەرە خەونم / ماڵگەشەوان لە نزیک کانی و ئاوێک

پێم بە کەناری بشوودان شۆڕە کەمەوە و تێت ڕادەمێنم

لێم ڕامێنە لە مردن زیاتر لە ژیان پێت دەژیم

لێرەدا، هەست بە عەشقێکی تابڵێی ئەفسووناوی و ئەشقیایی

دەکەین، هەستی ئەو عاشقە گەورانەی کە لەتاو عەشقەکەیان بە دەشت و چیاو کێوان دەکەوتن، ئەوانەی ئەفسانەیان دەخولّقاند، وەرە خەونم..! / لیّم ڕامێنە / لە مردن زێتر / لە ژیان پێت دەژیم.. کەسێک وا دیارە وەکو هەناسە وایە بۆ ئەو، دەتوانیّ وەک (موعجیزە) جوولّە و ژیانی ئاسایی پیّ ببەخشێتەوە، یان هێزی ئەوەی پیّ ببەخشیّ، تا لە مردن دوورکەوێتەوە، تەنها داوا دەکات بێتە خەونی کارەساتەکەش لێرەدا ئەوەیە تەنها داوادەکات بێتە خەونی چونکە، ناتوانی هیچ شتێکی لەبارەوە بلّێت

پەیوەندی خۆی لەگەڵ ئەوی شاعیر

لە نێو کتێبی (من حەزدەکەم ئەوەندە بژیم)، خوێنەر بە خێرایی هەڵوێستە لەسەر خاڵێک دەکات و هەستی پێدەکات ئەویش، (پەیوەندی شاعیر لەگەڵ خودی خۆی، یان عەشق و خۆشەویستی بۆ شاعیرییەتی خۆی، واتە خۆیی و ئەوی شاعیر..!).
ئەمە بۆ کەسی دووەمی تاک، بەڵام بۆ کەسی یەکەی تاک واتە، (من و خۆم) یان (خۆم و منی شاعیر..!) ئەم عەشق و خۆشەویستییە بۆ خود لە ئەفسانەی یۆنانییەکان و لەلای (سیگمۆند فرۆید) ناونراوە (نەرجسییەت). هەروەکو لە کتێبی (نەرسیسیزم) دا هاتووە، نەرجسییەت بە شێوەیەکی گشتی، ئەوکەسانە دەگرێتەوە، کە بۆ هەمیشە بیرو هۆشییان لەلای خۆیانە، خۆیان لە سەرووی کەسانیترەوە دەبینن، یان هەروەک (تیۆدۆر ڕۆبین)ی دەروونناس و نووسەر دەڵێ / (کەسی نەرجسی لە دنیای تایبەتی خۆیدا دەژی و پێیوایە، هەموو دنیا هی ئەوە..!).
ئەدەب و هونەر یان نووسین بەگشتی / ئەو دەربڕینە هێما

ئامێزەیە، بۆ ئەو دنیا پەنهان و شاراوەیەی نێوخۆمان. غەریزەکان و خەونە چەپێندراوەکان، ڕووبەرێکی فراوانی ئەم دنیا شاراوەیەن، (سەباح ڕەنجدەر) لەگەڵ کەسەکەی نێو خۆی، کە هەڵگری بوخچەی غەریزەکان و خەونە چەپێندراوەکان و مەیل و حەزو ئارەزووەکانییەتی، لە پەیوەندییەکی ڕۆحی نزیکدایە..! بە شکۆمەندییەوە باس لەو شاعیرە و ئەو کەسەی ناوەوەی خۆی دەکات، ئەو کەسەش (ئەوی شاعیرە..!)، کە لەنێو دنیای ئیلهام و سرووش و کەشوهەوای داهێناندا دەژی، وە لە پەیوەندی نێوان (ئەو و خۆیدا)، حەزدەکات، ئەوەکەی ناوەوەی، کەسایەتییەکی شاعیر بێت، (شاعیربوون) بکات بە شوناسی کەسایەتی خۆی، مەبەستمان ئەوی خۆی واتە (ئەوی شاعیر)، فەخر و شانازی دەکات بەو شوناسە و بە شاعیربوونی خۆی، دەیەوێ بە شوناس و کەسایەتی شاعیری دەرکەوێت و بناسرێتەوە، چونکە لە کتێبی (لەگەڵ سایکۆلۆژیادا) هاتووە کە کەسێتی / (دەمامکێکە دەیپۆشین، ئەو ڕوخسارەیە کە لەنێو خەڵکدا پێوەی دەرکەوین، ڕەفتارەکانمانی پێ دەنوێنین، مامەڵەی پێ دەکەین، کارەکانمانی پێ ڕایی دەکەین، پەیوەندییە کۆمەڵایەتییەکانمان پێ ڕێکدەخەین..!) هەروەها دەڵێ (مەرج نییە ڕوخساری کەسێتی بە تەواوی ناوەوەی ئێمە یان جەوهەری ئێمە بخاتە ڕوو..!) یان هەر لەنێو ئەم کتێبەدا لە شوێنێکی تردا دەڵێ / (کەسێتی لە حەقیقەتدا مرۆڤ خۆی نییە، بەڵکو ئەو ڕوخسارەیە کە لەبەردەم خەڵک خۆی پێیەوە نمایش دەکات و ڕەفتار دەنوێنێت..!). (سەباح رەنجدەر)ی شاعیر، وەک کەسێکی نەرجسی، هێندە سەرسامە بەو کەسایەتییە شاعیریەتیەی خۆی، کە (ئەوی شاعیر) لە سەرووی هەموو کەسێکیترەوە دەبینێ، شیعر وەک میرات و سەرمایەکی گەورە چاولێدەکات و وادەزانێت / هەموو دنیا هی ئەوە..!

ئەگەر بڕوانینە شیعری (گەیشتن بە خۆت) دا دەڵێ،

سوپاس بۆ ئەو دڵەی خۆم
هەزار ڕێگای هەیە بۆ گەیشتن بە ناوکی ڕووناکی
نایەڵێ دڵشکاو بم
بەو جۆرەی هەی دەناسم
ناشکرێ ئاشنای کەسێ بم
ناشبمە برادەری کەسێک کە بمرێ

ئەو لە بنەڕەتدا، باوەڕی بە مردنی کەسی شاعیر و داهێنەر نییە، چ جای ئەوکەسە شاعیرە خۆی یان (ئەوی شاعیر) بێت..! کە هێندەی دنیا خۆشەویستی بۆ (ئەوی شاعیر) هەیە و عاشقانە بۆی دەڕوانێ.. ئەو پێیوایە / دوای ژیان، ماڵی دەگوازێتەوە نێو گەردوونییەت و ئەبەدییەت، یانی ژیانی سەرمەدی و هەتاهەتایی، بۆیە برادەرایەتی کەسێک ناکات، کە بمرێ، دەبێ برادەرەکانیشی (هاوشان و هاوشوێن و هاوبالای خۆی بن..!)، خۆی لە شوێنێکی بەرزەوە دەبینێت، ئەگەر کەسێک برادەری ئەو بێت، دەبێ لەو شوێنە بەرزە بوەستێ و لەو شوێنە بەرزە بڕوانێ، ئەگەرنا ناتوانێ بەوبگات و برادەرایەتی ئەم بکات..! بەو مەبەستەوە سوپاسگوزاری دڵی خۆیەتی، کە هەزار ڕێگای هەیە بۆ گەیشتن بە ناوکی ڕووناکی، دڵی ئەو، دڵی شاعیرێکی داهێنەر و جوانووسە، دڵی ئەو ماڵێکی ڕۆشنە و چراخانی ئەبەدییەت و گەردوونییەتە. دڵی (ئەوی شاعیر) بە هەزار ڕێگا بە ناوکی ڕووناکی بەستراوەتەوە، دڵی ئەو هەرگیز ناهێڵێ، ئەم دڵشکاو و نائومێد بێ، بەم دڵە گەورە چراخانییە پرشنگییە سەرمەدییەوە، نابێتە برادەری کەسێک

کە بمرێ..! یان لە شیعری (شیعر ئەی ناوی خۆم) دا دەڵێ..

گۆرانیم گوت و بە ناخی خۆم گەیشتم

بە ناخی خۆم بگەم بە

تەورات و

ئینجیل و

قورئان

دە گەم.

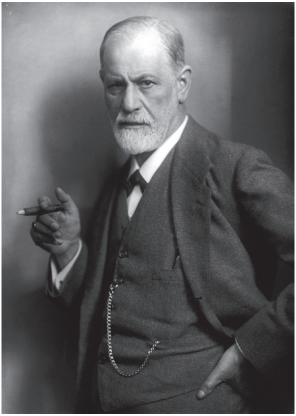

چەند بەرز و شکۆمەند لەخۆی دەڕوانێ..!؟ لە ڕێگەی گۆرانی گوتنەوە، لە ڕێگەی دەربڕینی غەریزەکانییەوە بە ناخی خۆی دەگات، (ناخی خۆی) هێندە شکۆمەند و بەرز و پیرۆزە، کە بەوناخە شکۆمەندییەی خۆی بگات بە مانای / بە کتێبە پیرۆزە ئاسمانییەکان دەگات. گەیشتن بەناخی خۆی مانای ئەوەیە، نزیکبوونەوەیە لە خوداوەند، ناخی خۆی، بە ئەندازەی کتێبە ئاسمانییەکان پیرۆز و پڕ بەهایە، هەروەها لە شیعری (قەڕاغی دەف) دا دەڵێ،

خودا لە بۆشایی نێوان ئەستێرە و مانگدا منی دۆزییەوە
دەستی گرتم و هێنامییە خوارەوە
لە سێبەری درەختی پیرۆزدا نیشتەجێی کردم
باڵندە هۆگرم بوون و بەرزییان کردمەوە بۆ ئاسمان
دووبارە خودا پێشکێشی زەوی کردمەوە
من لە شەوی تاریک و نووتەکدا
بەچرای دزانەوە نەهاتوومەتە ناو ژیان
لە ڕۆژی نیوەڕۆدا تاسە ڕسکاندمی
ڕێخۆڵەی ناوکم بوو بە چەرمی ورد دووراوی قەرباغ دەف

دیارە هەر لەنێو ئەم لێکۆڵینەوەمان جارێکیتریش ئەم پارچە شیعرەم نووسیوە و خوێندنەوەم بۆ کردووە، ئەوەش هێما و مانای ئەوەیە، کە زۆرێک لە شیعرەکانی نێو ئەم کتێبە، زێتر لە خوێندنەوەیەک لە خۆدەگرن و وا پێویست دەکات، لە گۆشە و لە دیدگای تروە لێی بڕوانین و قسەی لەسەر بکەین. ئێمە لە خۆڕا نییە، کە باس لە نەرجسیەت و خۆشەویستی بۆ خود دەکەین، دیارە ئەنجامگیری و گۆشەنیگاکانمان لە شیعرەکانەوە سەرچاوەیان گرتووە، شیعرەکان خۆیان قسە دەکەن. شاعیر دەڵێ (خودا لە بۆشایی نێوان ئەستێرە و مانگدا منی دۆزییەوە..!) ئەو پێیوایە / (ئەوی شاعیر) کەسێکی ئاسایی نییە، ئەو لە سەرووی خەڵکانی ترەوەیە..! لە شوێنە بەرزەکانی ئاسماندا دەژی، خودا ئەوی لە نێوان بۆشایی ئەستێرە و مانگدا دۆزیوەتەوە، خودا خۆی دەستی گرتووە، وەک دیارییەک بە ژیان و مرۆڤایەتی بەخشیوە، هێناوییەتە خوارەوە و لە سێبەری درەختی

پیرۆز نیشتەجێی کردووە، کاتێک لە پێناسەی نەرجسیەت دا گوتمان / کەسە نەرجسییەکان خۆیان لە سەرووی خەڵکانی ترەوە دەبینن..! ئەوەتا ئەو شاعیرەمان چەند خۆی بە جیاواز و لە سەرووی خەڵکانی ترەوە دەبینێت. لە ئاسماندا لە دایک بووە، لەوێدا / لە شوێنێکی بەرز دەژی. لەسەر زەویش لە ژێر سێبەری درەختی پیرۆزدا نیشتەجێ دەبێ..! هەم لە ئاسمان هەم لەسەر زەوی، لە سەرووی خەڵکانی ترەوەیە، بە پێی حیکایەتە مێژوویی و ئایینیەکان، خوداوەند کە ئادەمی لە بەهەشت وەدەرنا فرێیدایە سەرزەوی، لەژێر سێبەری درەختی پیرۆز نیشتە جێی نەکرد. واتە (ئەوی شاعیر) لەلای خوداوەند لە (ئادەم) کە باوکی هەموو مرۆڤایەتییە، پیرۆزتر و خۆشەویستترە. پەیامبەرەکان، هەریەکەیان لە سەر زەوی لە ماڵ و لە شوێنێکی ئاسایی لە دایکبوون و ژیاون، هیچ کامێکییان لەژێر درەختی پیرۆز نیشتەجێ نەبوون. (ئەوی شاعیر) لەلای خوداوەند لە پەیامبەرەکانیش پیرۆزتر و خۆشەویستر بووە، لە ژێر درەختی پیرۆز نیشتەجێی دەکات، باڵندەکان هۆگری دەبن و بەرزی دەکەنەوە بۆ ئاسمان بەڵام، ئەو شاعیرە و خاوەنی شکۆمەندی شیعر و داهێنانە، کەسێکی جیاوازە، پیرۆز و شکۆمەندە لەلای خودا، لەسەرووی خەڵکانی ترەوەیە، خودا دووبارە پێشکەشی زەوی دەکاتەوە. ئەو بەم هێزە و بەم سەروەری و بەم بەرزەفڕیی و بەم هەموو عەشقە گەورەیەیەی بۆ خود، دەڵێ / من لە شەوی تاریک و نووتەکدا بە چرای دزانەوە نەهاتوومەتە نێو ژیانەوە، ئەم کەسێکە هێزی ئەفراند و هێزی شیعری لەگەڵدایە، کە پێویستی بە چرای دزان نییە، خۆی واتە (ئەوی شاعیر) خۆرەتاوێکی چراخانی و ڕۆشنە، هەمیشە لە نێو شەوە تاریک و نووتەکەکاندا دەدرەوشێتەوە..! ئیتر ئەوە ئەوپەڕی عەشقێکی بێوێنەیە بۆ خود من وەکو (ناڵە

حەسەن) لە قەسیدەی (دەقی تەمەن) ئەم هەستی نەرجسیەتە و ئەم بەرز ڕوانین و خۆشەیستییەم بۆ خود یان وەک منێکی باڵا بەرجەستە کردووە، لە بەشی یەکەمی (دەقی تەمەن) لە شوێنێک / باس لەوە دەکەم کە (لەنێو خەڵوەتگەی ژینی من، ژنێک سەرسامە بە پەنجەکانم، یەکێکی تر بە سمێڵی سوورم، یەکێکیتر بە نیگاکانم...)، دواتر دەڵێم /

سەیرە کە لەوە دایە

منیش سەرسامم بەخۆم

هەرخۆم و هەرخۆم و هەرخۆم

خۆمی تاک و تەنیا

خۆم تا ئەبەد خۆم...!

هەر لە قەسیدەی (دەقی تەمەن) لە بەشی دووەمدا، لە کۆپلەی ژمارە شەش موخاتەبەی بەرامبەرەکەم دەکەم، کە دەکرێ بەرامبەرەکەم، دوڵبەرەکەم یان هەرکەسێک بێ بەڵام / کەسێکی نزیک، حەزدەکەم ئەوکەسە لە هەموو کەس بەختەوەرتر و ئاسوودەتر بێت، بەڵام لەخۆم نا، ئەوەش ئەوپەڕی نەرجسیەت و خۆشەویستییە بۆ خود، شیعرەکە دەڵێ /

من حەزدە کەم

هەموو ژیان لەنێو تۆدا بتوێتەوە

تۆش لەنێو من

من حەزدە کەم

تۆ لە هەموو مەخلوقاتێک ئاسوودە تر بێت

منیش لە تۆ...!

دیارە لەنێو (دەقی تەمەن) دا، زۆرێک لە خوێنەرەکانم درکییان بەم هەستە نەرجسییە و بەرز لەخۆڕوانینەم کردبوو، بۆیە لە دیدارێک و لە وتوویێژێکی شیعریم، لەگەڵ شاعیر و ڕۆژنامە نووس (فەهمی نەبی) کە ئەم دیدارەمان لە یەکێک لە ژمارەکانی گۆڤاری (هەنار) بڵاوبۆتەوە، کە لە یەکێک لە پرسیارەکان لێمدەپرسێ و دەڵێ / لە ڕوونکردنەوەیەکت نووسیوتە (شاعیر لەم دەقە منی خۆی لە سەرووی هەموو منەکانی دەوروبەر دەبینێت) لە پشتی ئەم دەربڕینەت دەتەوێت چیمان پێ بڵێیت ؟ منیش لە وەڵامدا دەڵێم (دەمەوێت بڵێم، ئەم ڕۆژگارە بەسەرچووە بڵێین (کوردم و ناتوێمەوە ناتوێمەوە...!) ڕۆژگارە سەختەکان بەسەرچوون و ئێمەش نەتواینەوە، دەمەوێت بپرسم / ئێستا چۆن لە خۆمان و بوونمان دەڕوانین ؟! چ ئاست و تەوەقوعێکمان هەیە بۆ خۆمان و بۆ ژیانمان ؟ دەمەوێت بزانم لەم دەورانی دوای پۆستمۆدێنیزم و لەنێو ئەم هەراو زەنای تەکنەلۆژیایە خۆمان لە کوێی هاوکێشەکان دەبینین..؟ شاعیر لەم دەقەدا، بە دیدێکی مۆدێرنەوە منی خۆی لە ئاستێکی بەرز دەبینێت، هێندە بەرز، تا ئاستی ئەوەی / هەموو خۆشییەک و بەختەوەرییەک و جوانییەکی ژیان بۆخۆی بە ڕەوا دەبینێت.. لەهەمانکات، خوازیارە هەر تاکێکی کۆمەڵگاکەی لەم ئاستە بەرزە بۆ خۆیی و ژیان بڕوانێت، پێیوایە وەکو کورد، کاتی دەست ماچکردن و چەمانەوە بۆ بەرامبەرەکەی بەسەرچووە، تاکی کورد لە بەرزترین ئاست تا نزمترین ئاست، هەر جێگا و ڕێگایەک و هەر پلەوپایەکی بەرپرسیارێتی هەبێت، دەبێت خۆی لەم ئاستە بەرزەدا ببینێت، بە تایبەت لە بەرامبەر ئەوانیتر، یان پێویستە تاکی کورد دەستبەرداری ئەم ڕۆحە شەرمنۆکی و خەجولییە ڕۆژهەڵاتییە بێت، وا خەریکە ڕۆح و بوون و خەونەکانمان وێران دەکات..!)

سەباح ڕەنجدەری شاعیریش هەمان هەستی نەرجسی، هەمان ئەوی باڵای، هەمان عەشق و خۆشەویستی، بۆ (خۆدی خۆی) بە تایبەت، بۆ (ئەوی شاعیر) لەم کتێبەیدا، بە شێوەیەکی تۆخ بەرجەستە و وێنای کردووە، واتە / سەیری خۆ کردن بە دیدێکی جیاواز لە خەڵکیتر و بینینی خودی خۆی لە سەرووی خەڵکانیترەوە. ئەمەش کرۆک و ناوکی نەرجسیەتە، یان لە شیعری (ئادەم لە سێ وێنە) دا دەڵێ،

بەناو ئەو بۆشاییانەشدا دەپەڕمەوە
کەوتوونەتە نێوان ژیان و مردنەوە

بەناو ئەو بۆشاییانەشدا دەپەڕمەوە، کەوتوونەتە نێوان ژیان و مردنەوە. بەرز لەخۆڕوانین وعەشقێکی نەرجسی بێگەرد بۆ خود، زۆر بە قووڵی لەم دێرە شیعرەی سەرەوە هەست پێدەکەین، ئەویش (بۆشایی نێوان ژیان و مردن) هەموو کەسەکان لەم بۆشاییەدا بێدەنگن، یان ناتوانن بەنێو ئەم بۆشاییەدا ڕەت ببن، ئەم بۆشاییە ڕووبەری بێدەنگی و ونبوونە، مرۆڤەکان لەنێو ئەم بۆشاییەدا ون دەبن...؟ بەپێی لێکدانەوە ئایینیەکان و کتێبە ئاسمانییەکان / بۆ نموونە کەسێک کە دەمرێ، دوای ماوەیەک ئەگەر بەهەشتی بێت. لە بەهەشت زیندوو دەبێتەوە بۆ تاهەتا لەوێدا دەژی..! خۆ ئەگەر دۆزەخیش بێت، ئەوا لە دۆزەخدا لەنێو ئاگردا دەمێنێتەوە. لەم بۆشاییەی ژیان و مردن هیچ دەرکەوتنێک و هیچ سیمایەکیان دیار نابێت، بەڵام / ئەم بەنێو ئەو بۆشاییەشدا ڕەتدەبێ و بوون و جووڵەی هەیە، کە کەسانیتر لە نێو ئەم بۆشاییەدا بێدەنگ و ونن، هۆکارەکەش، (ئەوی شاعیر) وەک کەسێکی ئاسایی نامرێ، لێرەدا / وەکو

گوتمان، مردن لە جوولە کەوتنی بایۆلۆژییانە نییە بۆ ئەو، ئەو لەنێو ژیان و لە بۆشایی نێوان ژیان و مردن، لەنێو مردن و لە دوای مردنیش و ئەو هەر دەژیت، چونکە ئەو شاعیرە و خودان شیعر و داهێنانە، لەنێو گەردوونییەت دا بۆ تاهەتا دەمێنێتەوە، دوا فاکت و نموونەمان بۆ نەرجسیەت و شیعری (بەرزبوونەوەی باج) دا دەڵێ....

نواڵە لە ئێسکی حەوتەمی تەنیشتم

خوێن و دەماری خەملی و جۆشا

بڕەوێ بەناو سپیندارەکان هەلات و سێبەری بۆ پەیدا کردن

بۆنی هەلالان و ئارەقەی زیندووبوونەوەی

بەدوایخۆیدا بلاو کردەوە

منی نەرگسی بەدوای خۆمدا غاردا و دوورکەوتەوە

بڕۆننێ / نواڵە لە ئێسکی حەوتەمی ئەو، خوێن و دەماری دەخەملێ و جۆش دەدا و بە جوولە دەکەوێ، پەراسووی حەوتەمی ئەو دەبێتە هێزی جوولە بەخشین و جۆشدان بە نواڵە، نواڵەش سێبەر بە سپیندارەکان دەبەخشێ یان چێدەکات. بۆنی هەلالان و ئارەقەی زیندووبوونەوە، بەدوایخۆیدا بلاو دەکاتەوە، بۆن و بەرامەی هەلالەیی و هەناسەی زیندووبەوونەوەش بە سروشت و دەوروبەر دەبەخشێ، نواڵە ئەم کارە پیرۆزە دەکات، هەناسە و ژیان بە سروشت دەبەخشێ، بەلام ئەو هێندە کەسێکی نەرگسی و خۆویستە یان عاشق بە خودی خۆیەتی بە تایبەت، (ئەوی شاعیر) یان خۆی هێندە لە ئاستێکی بەرز دەبینێ، بەرەو نواڵە ناڕوات بەدوای خۆیدا غاردەدات و نواڵەش دوور دەکەوێتەوە، ئەو لەنێوان / ئەوی شاعیر و نواڵە، بێگومان ئەوی شاعیر واتە

خودی خۆی هەڵدەبژێرێ، بە دوایخۆیدا غاردەدات چونکە، ئەو لە بنەڕەتەوە کەسێکی نەرجسی و عاشق بە خودی خۆیەتی، هەموو جوانییەکانی دنیا، شکۆمەندییەکانی دنیا لە خودی خۆیی و لە ئەوی شاعیر دەبینێتەوە، ئەو تا خودی خۆی لێوە دیار بێت ناتوانێ بەرەو نواڵە غاربدات.. دەبێ ئەوەشمان لەبیر نەچێت نەرجسییەت پێنج ستەیگ یان پێنج جۆری هەیە، بەڵام ئەم نەرجسیەتەی (سەباح رەنجدەر)، کە لەنێو ئەم دەقە شیعرییانە بەرجەستەی کردووە، لە چوارچێوەی ستەیگی یەکەم و دووەمی نەرجسییەت، جێگای دەبێتەوە ئەوانیش (نەرجسیەتی نێرایەتی و نەرجسیەتی ئەدگاری)، هەروەکو لە لێکۆڵینەوە و باسەکانی (فرۆید) ئەوە دەخوێنینەوە، / هەرزوو لە ساڵی ١٩١٤ (فرۆید) وەکو بابەتێکی جدی دەستی بە لێکۆڵینەوەی (نەرجسییەت) کرد. لەوەوە دەستی پێکرد، لە وردبوونەوەی بنەڕەتی دەستەواژەکە، کە (ئەو تاکانەی ڕوانینێکی زایەندییانەیان هەیە بۆ جەستەی خۆیان)، هەرزوو ئەوەی بینی کە زۆرێک، لەم سیمایانەو بەم ئەدگارانەوە، لە زۆربەی کەسەکان بەدیدەکرێ، هەرچەندە ئەم نەرجسیەتە بەشێک بێت لە (گەشەکردنی ئاساییانەی زایەندی لە ڕەگەزی مرۆڤدا)، لە بنەڕەتەوە بە پێی لێکدانەوەکانی فرۆید، (ئێمە دوو سەرچاوەی زایەندیمان هەیە، یەکێکیان خودی خۆمان و ئەویتریان، ئەوەی چاودێریمان دەکات)، بەپێی ئەم بیرکردنەوەیە، (فرۆید) وایدادەنێت / ئەگەر نەرجسیەتی بەرایی لە هەر کەسێکدا هەبێت، دوای تێپەڕبوونی کات خۆی بەدەردەکەوێت، کە ئەمەش لایەنێکی پۆزەتیڤە بۆ هەرکەسێک، کە بەم شێوەیە و لەم ئاستە بەرزە لە خودی خۆی و لە داهێنان و ئەفراندنەکانی خۆی بڕوانێ، ئەم بیرکردنەوە و ئەم تێڕوانینەی بۆ خودی خۆی، هەروەها داواکردن بۆ ئاستێک و شێوە ژیانێک کە شایستە بێت بە مرۆڤ و

پیـرۆزی و گەورەیـی مـرۆڤ بەتاییـەت، مرۆڤـی دەسـترەنگین و خەیاڵرەنگیـن و داهێنـەر.. پێویسـتە مرۆڤـەکان لەسـەر ئـەوە رابێـن کە ئاستێکی بەرزی ژیان لە رووی ریفاهییەت و خۆشگوزەرانی بۆ خودی خۆیـان داوابکـەن و لـە هەوڵـی بەدەستهێنانی ئـەم جۆرە ژیانـە بـن.

مردن و کۆتایی

لە کۆتایی کتێبەکەدا، شیعری ژمارە (٠) واتە (بانگەوازێک بۆ گۆڕهەڵکەن)، دووبارە بۆتەوە، بۆتە شیعری ژمارە (٨٠) بە هەمان ناوەڕۆک و تایتلەوە، ئەو گەمەکردنی دووبارەبوونەوەیە، چەندین ئاماژە و مانای جیاجیا لەخۆدەگرێت، دەیەوێت لە پشتی ئەم گەمەوە پێمان بڵێت، بۆ ئەو، نەژیان بردنەوەیە و نەمردنیش دۆڕان، بۆ (سەباح رەنجدەر)ی شاعیر، هاتنە نێو ژیان و چوونە دەرەوە لە ژیان، یەک مانای هەیە، ئەویش بەردەوامبوونی ژیانە لە شوێنێکی تر و لە نێو ڕووبەرێکی تر، مردن بۆ ئەوی شاعیر، ماڵێکی تری ژیانە...! لێرەدا شاعیر لە ڕێگەی مردنەوە، دەیەوێت هاوکێشەی ئایندەی خۆی بەیان بکات، ئایندەی خۆیی و (ئەوی شاعیر)، دەیەوێت ئەوە بڵێت، ئەو حەزدەکات هەشتا ساڵ بژی و ئینجا بمرێت، ئەویش دەمرێت، وەک مردنی برا و باوک و دایک و هەرکەسێکی تر، ئەوە مرۆڤە داهێنەرەکانن نامرن، لەنێو مردندا دەژین و دەگەنە ماڵ و نیشتیمانی ئەبەدییەت، لە نێو شیعرەکەدا، دوو بەرواری بۆ نووسیوین، ڕۆژی هاتنە نێو

ژیان (١٩٦٥/١١/١٨)، بەرواری ماڵئاواییکردن لە ژیان (١٨/ ١١/ ٢٠٤٥)، لە هەمانکات، هەواڵی جێگۆڕکێی (سەباح سابیر حەسەن)، ئێمە گوتمان مردن لای ئەو، یان بۆ ئەوی شاعیر / (لە جووڵە کەوتن و وەستانی کۆئەندامەکانی جەستەی نییە) مردن، تەنها جێگۆڕکێیە، لە نێو ماڵی ژیان دەگوازێتەوە بۆ نێو ماڵی مردن، لەوێوەش بۆ نێو ماڵی ئەبەدییەت، چونکە خۆی لە شیعرەکەدا دەخوازێ و دەپرسێ (ئەرێ مێژوو لە کتێبی چەندەمی ئاسمان، بەشێکم بۆ تەرخان دەکات..؟)، ئەوەش هێمایە بۆ گەیشتن بە سەرمەدییەت و مانەوە لەنێو ئەبەدییەت دا، بەڵام بەپێی ئاماژە و هێماکان، ئەو دەیەوێت لە کۆتایی ئەم کتێبەدا، حیکایەت و ڕۆمانی ژیانی (خۆیی و ئەوی شاعیر) مان بۆ بنووسێتەوە، لە ڕەسمکردنی چەند هاوکێشەیەک، ئەو داوای کردووە و حەزدەکات (هەشتا ساڵ) بژیت.. وەک خۆی (سەباح سابیر حەسەن)، سەباح ی هاوڵاتی، سەباح ی باوکی منداڵەکانی، بەروارەکانی بۆ خۆی نووسیوە، بەرواری یەکەم هی لەدایکبوونیەتی، بەرواری دووەمیش / ڕۆژ و ساتی مردنییەتی، خۆی وەک سەباح سابیر، دەیەوێت بمرێت، وەک مردنی هەرکەسێکیتر. واتە حەزدەکات تەنها هەشتا ساڵ بژی. بەڵام (ئەوی شاعیر) واتە / (سەباح ڕەنجدەری شاعیر)، دەخوازێت بمێنێتەوە و بۆ تاهەتایە بژی، داوادەکات، مێژوو لەنێو کتێبە ئاسمانییەکان شوێنێکی بۆ دیاری بکات، مردن بۆ ئەوی شاعیر، تەنها جێگۆڕکێیەکەو هیچی تر، لە نیو ماڵی ژیانەوە بۆ نێو ماڵی مردن، وەک چۆن خۆی / بە نان و ئاو و ئاگری خۆیەوە هاتۆتە نێو ژیانەوە، (ئەوی شاعیر)یش بە هەمانشێوە، بە نان و ئاو و ئاگری خۆیەوە، لەسەر دووباڵی فریشتەکانەوە، بە هێز و شکۆی شیعرەوە، بە نێو ماڵ و بۆشاییەکانی مردن ڕەت دەبێ و دەگاتە نێو ماڵی گەردوونییەت و ئەبەدییەت، لەوێدا /

تا ئەبەد دەمێنێتەوە، کەواتە هاوکێشەکان بەم جۆرە دەبن.
خۆی واتە، سەباح سابیر حەسەن / ژیان + مردن = (ڕەشبوونەوە)
یان / ئیرۆس + ساناتۆس = ڕەشبوونەوە و مردن..! / بەڵام،
ئەوی شاعیر واتە، سەباح ڕەنجدەری شاعیر،
ژیان + مردن = مانەوە (ئەبەدییەت)..! یان،
ئیرۆس + ساناتۆس = ئەبەدییەت...!

چونکە (ئەوی شاعیر)، لە شیعر هێندە نزیکە، پوورەی شیعر دەوری گرتووە و شیعر لە دڵەوە نوێژی لەسەر دەکات، دەیەوێت، دیمەنە جیاوازییەکانی نێوان خۆی و ئەوی شاعیر ڕەسم بکات و پیشان بدات، ژیانی دووکەسی نێو یەک جەستە، کەسێکی ئاسایی و کەسێکی شاعیر و داهێنەر، بۆیە / مردن بۆ خۆی یانی ڕەشبوونەوە، یانی مردن و لە جووڵە کەوتن، یانی بێدەنگ بوونی بۆ تاهەتا، بەڵام بۆ (ئەوی شاعیر)، مردن یانی بەردەوامبوون و ژیانەوە، ڕەتبوون و ڕاکشان لەسەر باڵی باڵندەکان، قسەکردن و گوتنی حیکمەتەکان. زەمەن بۆ خۆی (هەشتا ساڵ)، بۆ ئەوی شاعیر (تا هەتا و ئەبەدییەت).. شوێن / بۆ خۆی واتە (سەباح سابیر حەسەن)، لە ڕێگەی دایک و باوکێکەوە، لەنیو سکی دایکییەوە، هەناسەی وەبەرهاتووە دواتر لەوێوە هاتۆتە نێو ژیانەوە، لە شوێن و ماڵێکی ئاسایی ژیاوە، بەڵام، ئەوی شاعیر، لە ناشوێن هاتۆتە بوون، لەنیو بیرکردنەوە و خەیاڵ، دواتر لەنێو رووبەری زەمان، بە قەوڵی (مارتن هایدگەر)، زەمان ماڵ و نیشتیمانی هەمیشەیی بوونە، ئەوی شاعیر کەسێکی کۆچەری بێ شوێن و بێ ماڵە، لە ئاسماندا، لەنێو بۆشاییەکانی نێوان ئەستێرەکان خودا دەیدۆزیتەوە، دەستی دەگرێت و دەیهێنێتە سەرزەوی، لە ژێر سێبەری درەختی پیرۆز نیشتەجێی دەکات، بەڵام چونکە ئەوی شاعیر، کەسێکە، کۆچەری و ماڵی ئەو لەنێو بۆشایی و ناشوێن دایە، بۆیە لەژێر سێبەری درەختی

پیرۆز ئارام ناگرێ و باڵندەکان هەست بە نیگەرانییەکانی دەکەن و دەیگەڕێننەوە بۆ بۆشاییەکانی ئاسمان و شوێنە بەرزە نادیارەکان، (ئەوی شاعیر) خاوەن دڵێکە، هەزار ڕێگای هەیە بۆ گەیشتن بە ناوکی ڕووناکی..!، ئەو بە زمانی تەورات و ئینجیل و قورئان دەدوێت، هەمیشە دەمی پڕ قسەیە، ئەوی شاعیر کەسێکە لە نەوەی خوداکانە، (قومرییەکی دڵڕووت قاچەکانی لەسەر شانی گیردەکات و دەیگەیەنێتەماڵی خودا)، (ئەوی شاعیر) کەسێکە، شیعر نان و ئاوییەتی و بە شێوەیەکی سروشتییانە بۆتە برای خوێن و شیری، شیعر ئێسکی دەستی ئەو، بۆ ناو دەستی خۆی دەگوازێتەوە، بە هێز و شکۆی شیعرەوە دەبێتە / ئەلف و بێی بوون و نەبوون..! شیعر لە توانایدا هەیە، ناوەڕۆک و جەوهەری مرۆڤ و بوون، بنەخشێنێ و ڕەسم بکات..! شیعر دەتوانێ کرداری بە ئەزموونکردنی مەعریفە و پردی پەیوەندییەکانی نێوان وەهم و حەقیقەت بێت..! ئەوی شاعیر کەسێکە، خودا شیعری لەبری هەموو شتێک پێ بەخشیوە، واتە شیعر، تاقە میرات و سەروەت و سامانی ئەوە، هەروەها خوداوەند / دێرە شیعرییەکانی لەناوچەوانی بەرد هەڵدەکۆڵێت..! (ئەوی شاعیر) کەسێکە، کە بەڕێگادا دەڕوات درەختەکانی ئەمبەر و ئەوبەری ڕێگاوبان فەرمووی لێدەکەن و پێی دەڵێن / ئەی سروودی سروودەکان تێپەڕە..! یان دایکە سروشت / دەزووی گەورەمەندی و سەرمەدی لە پەنجە دەئاڵێنێت، تا هێزی ئەوەی پێ بێت بەنێو بۆشاییەکانی ئاسمان و زەوی و بۆشاییەکانی نێوان مردن و ژیان تێپەڕێت و بگاتە نێو ماڵی ڕۆشنی ئەبەدییەت..! (ئەوی شاعیر) لەنێو بیرکردنەوە و لەنێو خەیاڵ و ڕووبەری زمان، لەنێو داهێنان و ئەفراندنەکانی شیعر / زێتر لە چارەگە سەدەیەکە، لە نێو گەمەکان و نیگەرانییەکان و گومانەکان و پرسیارەکان.. لەسەر پشتی

شەپۆلی وشەکان و ڕستەکان و دەستەواژەکان دەخولێتەوە، کەسێکی ماندووە، ماندوو ماندوو ماندوو، باڵندەکانیش بە خاتری ئەو فڕینەکانییان دوادەخەن، تا پشوویەک بدات، دواتر بیگەڕێنن بەنێو ڕووبەری بۆشاییەکانی جوانی، لەسەر پشتی باڵندەکانەوە بەیەکەوە، خۆیی و هێزی شیعر، خۆیی و شکۆی داهێنان، تادەگاتە ماڵە ڕۆشنەکەی ئەبەدییەت، لەوێدا لەژێر سێبەری درەختی پیرۆز تاهەتا دەمێنێتەوە.. (سەباح ڕەنجدەر)ی شاعیر لە کۆتایی ئەم کتێبەیدا، دەیەوێت / بە قەڵەمێک کە پڕە لە مەرەکەبی (هێزی شیعر و هێزی ئەفراندن)، بە خەتێکی درشت بنووسێت / سڵاو لە مرۆڤی گەورە، سڵاو لە گەردوونییەتی شیعر، سڵاو لە داهێنان.

سیپتەمبەری ٢٠١٧

سەرچاوەکان:

– کتێبی (حەزدەکەم ئەوەند بژیم)... شیعر / سەباح ڕەنجدەر
Postmodern American Poetry –
Norrton Anthology
Edited by Poul Hoover
Life and Dewth Drives –
Sigmund Freud –
– کتێبی (نیچە فەیلەسووفێکی بەرزەفڕ).. وەرگێڕانی / حەیدەر عەبدوڵلا
–– کتێبی (تیۆری ئەدەبی).. نووسینی / تێری ئیکلتن.. وەرگێڕانی عەتا قەرەداغی
– کتێبی (لە دیارەوە بۆ نادیار).. نووسینی / بەختیار عەلی
– کتێبی (لەگەڵ سایکۆلۆژیادا).. نووسینی / سۆزان جەمال
– کتێبی (ئەدۆنیس ئەفسوونکاری وشەکان) وەرگێڕانی/ عەبدوڵمتەڵیب عەبدوڵلا
– کتێبی (نەرسیسیزم) نووسینی / ئەلیکساندەر لۆوین وەرگێڕانی / نالە حەسەن
– گفتۆگۆی (نالە حەسەن و دەقی تەمەن) سازدانی / فەهمی نەبی.. گۆڤاری (هەنار) و سایتی (ئەمڕۆ).
– بەشی یەکەم و دووەمی قەسیدەی (دەقی تەمەن).. نالە حەسەن
– وتاری (چەمکی مردن لە فەلسەفەی « مارتن هایدگەر « دا) نووسینی / ع. غەریب.. ژمارە (٢٢٩) ی گۆڤاری (ڕامان).
– بەشی (پێنجەم) لە گفتوگۆی ڕۆژنامەی (هاوکاری) بەناوی (فەلسەفەی مارتن هایدگەر و گفتوگۆ لەگەڵ د.محەمەد کەمال) سازدانی / شوان ئەحمەد